

บทที่ 5

ผลการศึกษา

5.1 วิเคราะห์ขั้นตอนการย้ายถิ่นของชาวอินเดีย

การย้ายถิ่นส่วนใหญ่ของชาวอินเดีย เกิดจากการสนองตอบ สถานการณ์ต่าง ๆ ทางเศรษฐกิจ การเมืองและสังคมในชุมชน เพื่อโอกาสทางเศรษฐกิจที่ดีกว่า ปัญหาทางด้านการเมืองได้แก่การเข้ายึดครองประเทศอินเดียของชาวอังกฤษ การแบ่งแยกประเทศปากีสถานออกจากประเทศอินเดีย และปัญหาทางด้านการนับถือศาสนา โดยเกิดการขัดแย้งกันระหว่างผู้ที่นับถือศาสนาต่างกัน จนทำให้ลัทธิหรือศาสนาใหม่ ในขณะที่เดียวกันได้ทราบข่าวจาก พ่อค้าหรือญาติพี่น้องที่เคยเดินทางมาติดต่อกับประเทศไทยว่ามีพื้นที่อุดมสมบูรณ์มีแหล่งงานมาก มีอิสระในการประกอบอาชีพและการนับถือศาสนา ทำให้ชาวอินเดียเกิดการอพยพย้ายถิ่นเข้าสู่ชุมชนที่มีโอกาสทางเศรษฐกิจที่ดีกว่า และได้เดินทางออกนอกประเทศมายังประเทศไทย จนกระทั่งมาตั้งถิ่นฐานในเมืองเชียงใหม่ในที่สุด

การอพยพย้ายถิ่นของชาวมุสลิมชาวฮินดูและชาวชีก ส่วนมากที่อพยพมาจากเมืองต่าง ๆ ในประเทศอินเดีย ซึ่งเป็นแหล่งต้นทางไปยังแหล่งปลายทาง อันได้แก่เมืองเชียงใหม่ จะเป็นไปตามทฤษฎีของราเวนสไตน์ (Ravenstein's Theory) ซึ่งราเวนสไตน์ได้รวบรวมแนวความคิดเกี่ยวกับการย้ายถิ่นแล้วกำหนดขึ้นเป็นหลักสากลโดยทั่ว ๆ ไป เพื่อใช้อธิบายแบบแผนของการย้ายถิ่นว่า "การย้ายถิ่นมักจะทำเป็นขั้นตอน" กล่าวคือ การย้ายถิ่นเริ่มจากประชาชนที่อยู่ในแถบชนบทห่างไกลอพยพเข้าสู่ชานเมือง หรือเมืองเล็ก ๆ ลักระยะหนึ่งแล้วจึงย้ายเข้าสู่ใจกลางเมือง จากนั้นจึงค่อยอพยพเข้าไปในเมืองใหญ่ใกล้กับศูนย์กลางพาณิชยกรรม และอุตสาหกรรมภายหลัง โดยจะไปตั้งถิ่นฐานอยู่ใกล้ ๆ กับพวกเดียวกันก่อน และเมื่อมีการย้ายถิ่นข้ามประเทศไปยังประเทศปลายทาง ก็จะไปตั้งถิ่นฐานในเมืองใหญ่ก่อน จากนั้นจึงอพยพเข้าไปตั้งถิ่นฐานยังเมืองปลายทางในที่สุด อนึ่งจำนวนผู้ที่อพยพจะมีอัตราการลดลงเมื่อผ่านขั้นตอนการย้ายถิ่นมากขึ้น หรือระยะทางในการย้ายถิ่นเพิ่มขึ้น กล่าวคือ ถ้าระยะทางที่จะย้ายถิ่นไกลมากเท่าไร ผู้ย้ายถิ่นก็จะ

ลดลงตามระยะทางที่ไกลออกไป

การอพยพย้ายถิ่นของชาวอินเดียส่วนมากเข้ามายังประเทศไทย มีรูปแบบและขั้นตอนการอพยพแบบเป็นขั้นเป็นตอน โดยเริ่มจากประชากรที่อาศัยอยู่ในแถบชนบทยากจนประสบปัญหาด้านเศรษฐกิจ ปัญหาความขัดแย้งทางศาสนา และปัญหาการเมือง การปกครอง ทำให้ประชากรต้องการสภาพเศรษฐกิจที่ดีกว่า จึงเดินทางออกจากถิ่นฐานเดิมเข้ามาหางานทำในเมืองที่อยู่ใกล้เคียง แล้วจึงย้ายมาทางเศรษฐกิจที่ดีกว่า จากนั้นจึงย้ายเข้าสู่เมืองที่มีขนาดใหญ่ที่เป็นศูนย์กลางการค้าของอินเดียในสมัยนั้น เช่น เมืองหลวง เมืองท่า หรือเมืองอุตสาหกรรม เมื่อมีการย้ายถิ่นออกนอกประเทศ ก็จะเดินทางตามเส้นทางการค้าที่มีมาแต่โบราณทั้งทางบกและทางน้ำ โดยผู้ที่อาศัยอยู่ทางตอนในของประเทศจะเดินทางตามเส้นทางการค้าทางบกผ่านประเทศพม่า บังคลาเทศ เข้าสู่ประเทศไทยทางชายแดนภาคเหนือ ส่วนผู้ที่อยู่ทางตอนใต้ของอินเดีย หรืออยู่ทางเมืองท่าเมืองชายทะเล จะเดินทางโดยเรือผ่านมหาสมุทรอินเดียมายังแหลมมลายู ที่ประเทศสิงคโปร์ มาเลเซีย และภาคใต้ของประเทศไทย แล้วจึงเดินทางจากทางตอนใต้ของประเทศเข้าสู่กรุงเทพมหานคร และจังหวัดเชียงใหม่ แต่ก็มีชาวอินเดียบางส่วนได้เดินทางโดยตรงจากประเทศอินเดียมาตั้งถิ่นฐานในเมืองเชียงใหม่ โดยไม่ได้ตั้งถิ่นฐานตามเส้นทางหรือเมืองที่เดินทางผ่านมาเลย ส่วนใหญ่จะเป็นผู้ที่อพยพมาในระยะหลังที่ได้รับข่าวสารจากผู้ที่ย้ายมาตั้งถิ่นฐานอยู่ก่อนแล้ว

5.1.1 ขั้นตอนการย้ายถิ่นของชาวมุสลิมเข้ามาสู่เมืองเชียงใหม่

ชาวมุสลิมอินเดียส่วนมาก มีขั้นตอนการย้ายถิ่นเข้าสู่เมืองเชียงใหม่ เป็นไปตามทฤษฎีการย้ายถิ่นของราเวนสไตน์ โดยชาวมุสลิมได้เดินทางออกจากถิ่นฐานเดิมที่เป็นชนบทยากจนในประเทศอินเดีย เข้าไปยังเมืองขนาดเล็กที่อยู่ใกล้เคียงก่อนแล้วจึงเดินทางเข้าสู่เมืองใหญ่ที่เป็นศูนย์กลางการค้า ได้แก่ เมือง การาสี ละฮอร์ เดลฮี ต่อมาจึงเดินทางมาตั้งถิ่นฐานในเมืองที่มีขนาดใหญ่กว่า ได้แก่ กัลกัตตา มัทราช และบอมเบย์ จากนั้นจึงอพยพมายังประเทศไทยซึ่งเป็นเมืองปลายทาง โดยเดินทางมาทั้งทางบกและทางน้ำตามเส้นทางการค้าที่มีมาแต่โบราณ โดยผู้ที่ใช้เส้นทางบกได้เดินทางออกจากเมืองกัลกัตตา และบอมเบย์ ผ่านเมืองจิตตะกอง ย่างกุ้ง มะละแหม่ง เข้าสู่ประเทศไทยที่อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก แล้วจึงเดินทางตามเส้นทางการค้าในภาคเหนือ ผ่านจังหวัดลำปาง ลำพูน เข้ามาตั้งถิ่นฐานในเมืองเชียงใหม่ หรือชาวมุสลิมบางกลุ่มได้เดินทางจากจังหวัดตากมาพักอาศัยอยู่ที่

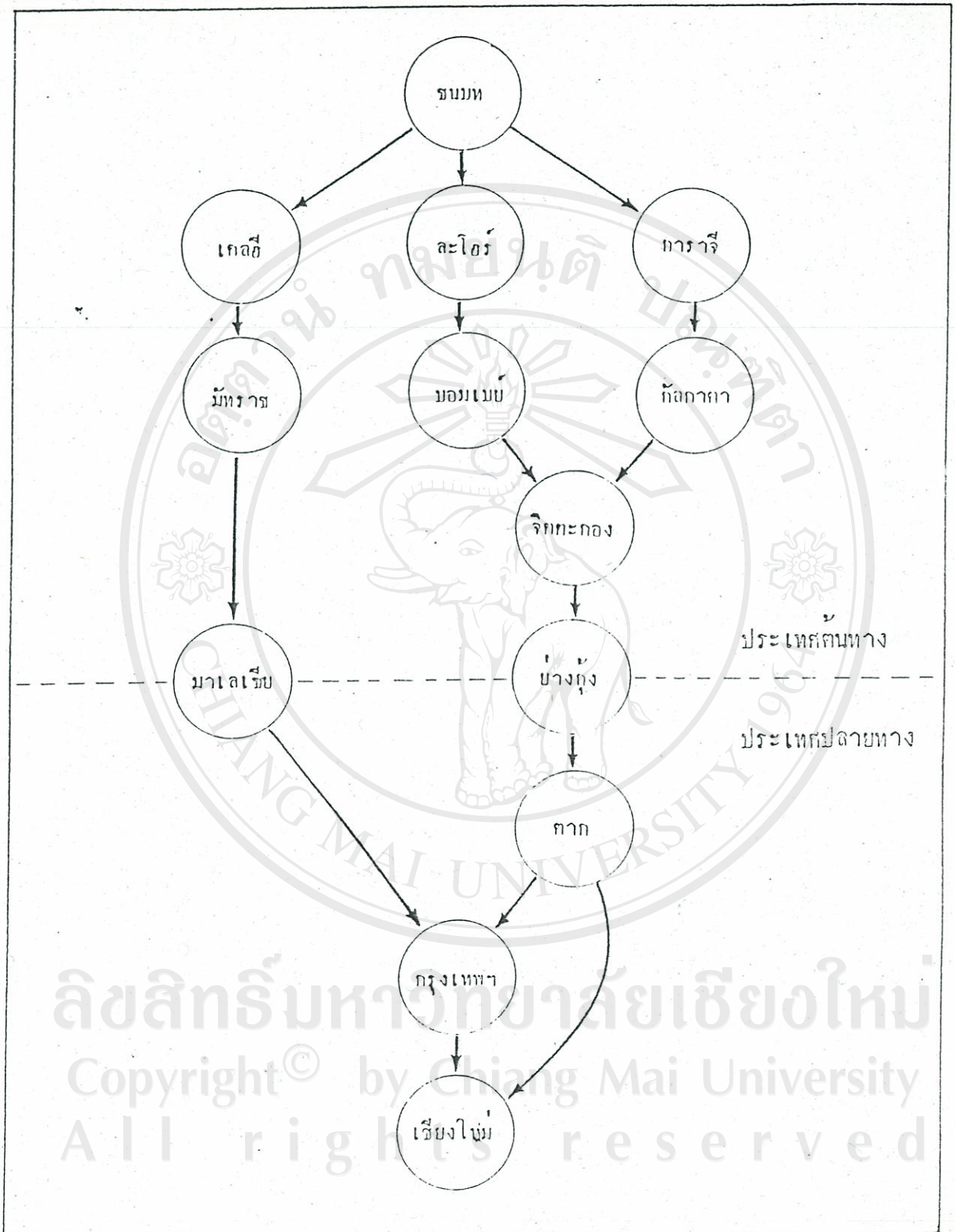
กรุงเทพมหานครก่อน จากนั้นจึงเดินทางขึ้นไปสู่ภาคเหนือที่เมืองเชียงใหม่อีกครั้งหนึ่ง

สำหรับผู้ที่จะเดินทางเข้าสู่ประเทศไทยทางเรือ ได้ออกเดินทางจากเมืองมีทราชซึ่งเป็นเมืองท่าทางภาคใต้ของประเทศไทยมายังแหลมมลายูที่ประเทศมาเลเซีย และภาคใต้ของประเทศไทย จากนั้นจึงเดินทางผ่านภาคใต้ของไทยเข้าสู่กรุงเทพมหานคร ก่อนที่จะเดินทางมาตั้งถิ่นฐานในเมืองเชียงใหม่ในเวลาต่อมา (รูปที่ 5.1)

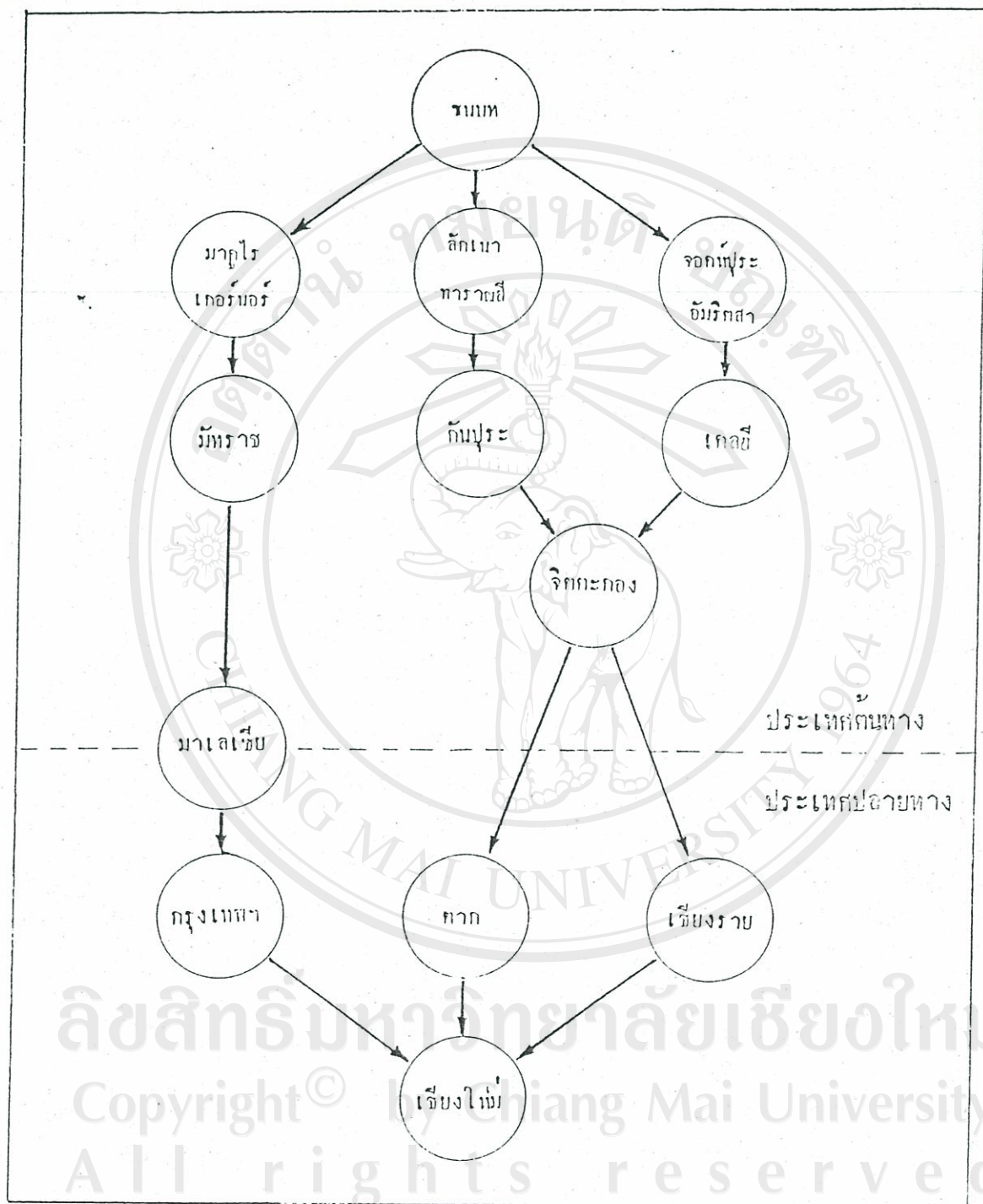
5.1.2 ขั้นตอนการย้ายถิ่นของชาวจีนดูเข้ามาสู่เมืองเชียงใหม่ การอพยพย้ายถิ่นของชาวจีนดู จากประเทศไทยมาสู่เมืองเชียงใหม่มีความสอดคล้องกับทฤษฎีของราเวนสไตน์ เช่นเดียวกันกับการเดินทางของชาวมุสลิม ที่มีการอพยพย้ายถิ่นเป็นขั้นตอน โดยชาวจีนดูจากชนบททางตอนใต้จะเดินทางเข้าไปยังเมืองขนาดเล็กก่อน ได้แก่เมือง มาคูโร เคอร์นอร์ ซาเล็ม และกัว ต่อมาจึงเดินทางสู่เมืองมีทราช ซึ่งเป็นเมืองศูนย์กลางแห่งอุตสาหกรรม และเมืองท่าทางภาคใต้ของประเทศไทย ส่วนผู้ที่อยู่ในชนบททางภาคเหนือในรัฐปีญจาบ จะเดินทางเข้าสู่เมืองอัมริตสา จอดห์ปุระ และสหรับปุระ ซึ่งเป็นเมืองขนาดเล็ก แล้วจึงย้ายถิ่นเข้าสู่เมืองเดลฮี ซึ่งเป็นศูนย์กลางทางการค้าในภูมิภาคแถบนั้น ส่วนชาวจีนดูในรัฐอุตตระประเทศ ได้อพยพสู่เมืองลักเนา พาราณสี และอัลละฮายาด แล้วจึงย้ายถิ่นเข้าสู่เมืองกันปุระในเวลาต่อมา

ชาวจีนดูที่ตั้งถิ่นฐานในเมืองทางภาคใต้และเมืองมีทราชได้เดินทางออกนอกประเทศมาพร้อมกับชาวอังกฤษโดยทางเรือ เดินทางผ่านมหาสมุทรอินเดียสู่ประเทศสิงคโปร์ มาเลเซีย แล้วจึงเดินทางผ่านภาคใต้ของประเทศไทยโดยทางรถยนต์หรือรถไฟ เข้ามาตั้งถิ่นฐานในกรุงเทพมหานครก่อน แล้วจึงเดินทางสู่ภาคเหนือมายังเมืองเชียงใหม่ ส่วนชาวจีนดูจากรัฐปีญจาบและอุตตระประเทศได้อพยพออกจากประเทศไทยผ่านเมืองจิตตะกอง มณฑลเลย์ แล้วเข้ามาในประเทศไทยที่อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย จากนั้นจึงเดินทางสู่เมืองเชียงใหม่ และกรุงเทพมหานคร ชาวจีนดูบางกลุ่มก็เดินทางจากเมืองจิตตะกอง ผ่านเมืองย่างกุ้ง เข้าสู่ประเทศไทยที่จังหวัดตาก แล้วจึงเดินทางไปยังเมืองเชียงใหม่และกรุงเทพมหานคร (รูปที่ 5.2)

5.1.3 ขั้นตอนการย้ายถิ่นของชาวชีกเข้ามาสู่เมืองเชียงใหม่ การอพยพย้ายถิ่นของชาวชีกเข้าสู่เมืองเชียงใหม่ มีความสอดคล้องกับทฤษฎีการย้ายถิ่นของราเวนสไตน์ แต่มีความแตกต่างกับการอพยพย้ายถิ่น

รูปที่ 5.1 ขั้นตอนการย้ายถิ่นของชาวมุสลิม มาสู่เมืองเชียงใหม่

รูปที่ 5.2 ขั้นตอนการย้ายถิ่นของชาวฮินดู มาสู่เมืองเชียงใหม่

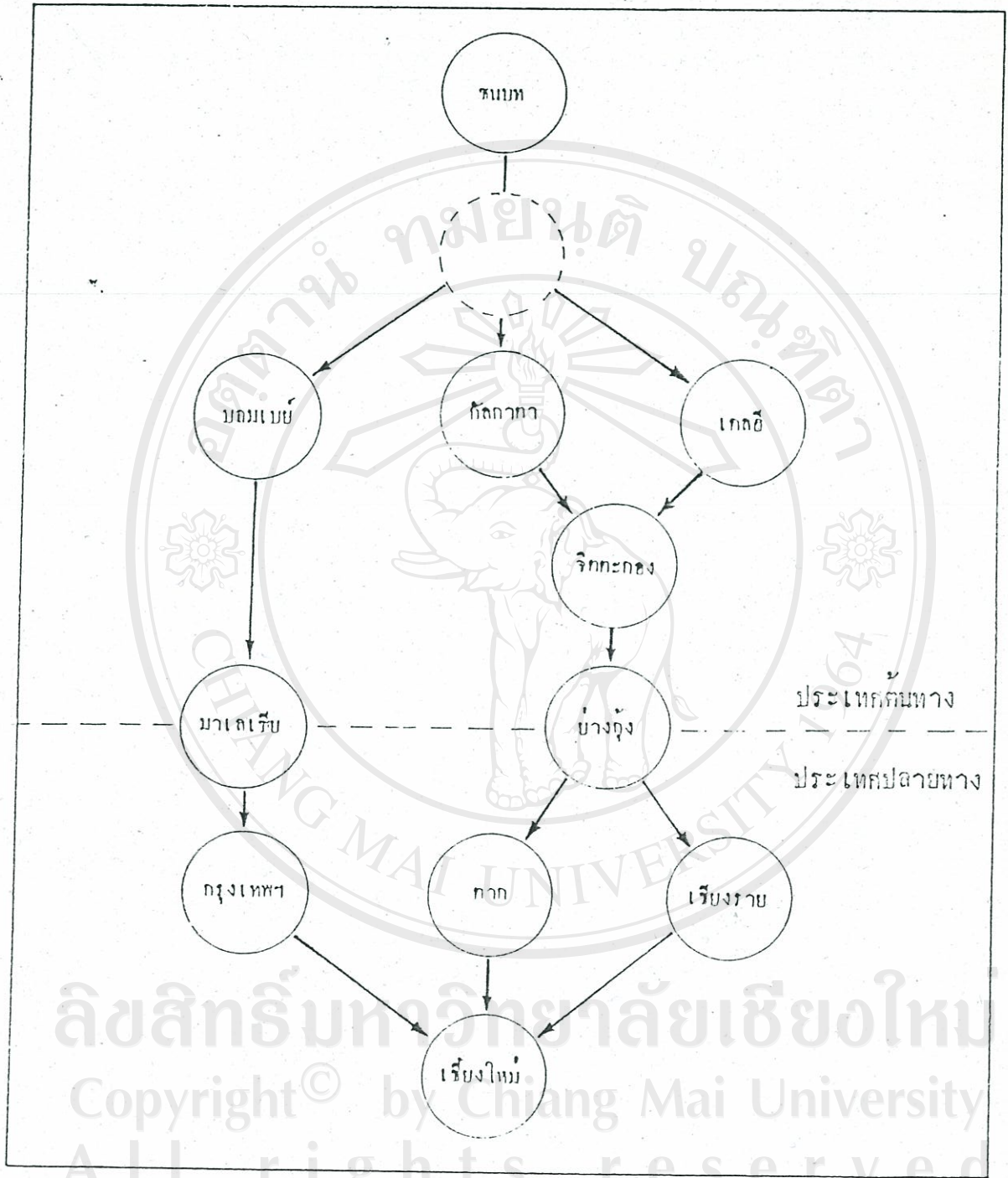
ของชาวมุสลิมและชาวฮินดู ดังที่กล่าวมาแล้วเล็กน้อยคือ ชาวมุสลิมและชาวฮินดูจะอพยพจากชนบทเข้าสู่เมืองขนาดเล็กก่อนแล้วจึงเดินทางเข้าไปยังเมืองขนาดใหญ่อีกครั้งหนึ่ง แต่ชาวฮินดูส่วนใหญ่จะอพยพจากชนบทเข้าสู่เมืองขนาดใหญ่ได้แก่เมือง เคลซี บอมเบย์ และกัลกาตา เลยที่เดียวโดยไม่ผ่านเมืองขนาดเล็กก่อน จากนั้นจึงเดินทางทั้งทางบกและทางน้ำออกจากประเทศอินเดียมาสู่ประเทศไทยตามเส้นทางการค้าที่มีมาแต่เดิม ผ่านเมืองจัตตะกอง ย่างกุ้ง เข้าสู่อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก และอำเภอแม่สายจังหวัดเชียงราย แล้วส่วนหนึ่งเดินทางเข้าไปตั้งถิ่นฐานในเมืองเชียงใหม่ในเวลาต่อมา ชาวฮินดูบางกลุ่มอพยพออกจากประเทศอินเดียโดยทางเรือ ผ่านมหาสมุทรอินเดียมายังประเทศสิงคโปร์ และมาเลเซีย แล้วเดินทางต่อมายังประเทศไทยโดยรถยนต์หรือรถไฟเข้าสู่กรุงเทพมหานคร แล้วจึงเดินทางโดยรถยนต์หรือเรือไปตามเส้นทางสายเหนือไปตั้งถิ่นฐานในเมืองเชียงใหม่

จะเห็นได้ว่าขั้นตอนการอพยพย้ายถิ่นของชาวอินเดีย ทั้งที่นับถือศาสนาอิสลาม ฮินดู และลิกซ์ เข้ามาในประเทศไทยและเมืองเชียงใหม่ จะมีความสอดคล้องเป็นไปตามทฤษฎีการย้ายถิ่นของราเวนสไตน์ ที่ว่าการย้ายถิ่นจะกระทำเป็นขั้นตอน โดยมีการอพยพจากชนบท เข้าสู่เมืองเล็ก เมืองใหญ่ แล้วจึงมายังเมืองใหญ่ของประเทศปลายทาง จนกระทั่งเดินทางไปตั้งเมืองปลายทาง โดยที่ชาวอินเดียทั้ง 3 กลุ่มจะอพยพตามเส้นทางเดียวกันทั้งทางบกและทางน้ำ เนื่องจากอพยพตามเส้นทางการค้าที่พ่อค้าชาวอินเดียใช้เดินทางมาตั้งแต่สมัยโบราณ ซึ่งตามเส้นทางการค้านี้ขณะที่ชาวอินเดียเดินทางไปเมื่อผ่านเมืองต่าง ๆ ก็จะมีชาวอินเดียบางกลุ่มหยุดตั้งถิ่นฐานที่เมืองนั้น ๆ ตลอดเส้นทางทำให้มีจำนวนผู้ย้ายถิ่นลดลงเมื่อมีระยะทางเพิ่มขึ้น (รูปที่ 5.3)

5.2 วิเคราะห์ปัจจัยที่มีอิทธิพลในการเลือกที่ตั้งถิ่นฐาน

ในการวิเคราะห์ถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลมากที่สุดต่อการเลือกที่ตั้งถิ่นฐานยังมีประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการเลือกที่ตั้งถิ่นฐานอื่น ๆ อีก ซึ่งจะได้กล่าวต่อไปดังนี้

- 1 ปัจจัยในการย้ายถิ่นฐานครั้งหลังสุดก่อนเข้าสู่เมืองเชียงใหม่
- 2 ปัจจัยสำคัญในการเลือกเมืองเชียงใหม่เป็นที่อยู่อาศัย
- 3 ปัจจัยที่มีอิทธิพลในการเลือกที่ตั้งถิ่นฐาน

รูปที่ 5.3 ขั้นตอนการย้ายถิ่นของชาวชีก มาสู่เมืองเชียงใหม่

5.2.1 ปัจจัยในการย้ายถิ่นฐานครั้งหลังสุด ก่อนเข้าสู่เมือง เชียงใหม่ จากการศึกษาถึงสภาพทั่วไปของชาวอินเดียในเมืองเชียงใหม่ที่ผ่านมา ทำให้ทราบว่าชาวอินเดียมีการย้ายถิ่นออกจากถิ่นฐานดั้งเดิม แล้วเดินทางเข้ามาสู่เมืองเชียงใหม่ด้วยจำนวนครั้งของการย้ายถิ่นที่แตกต่างกัน โดยชาวอินเดียส่วนมากมีการย้ายถิ่นจำนวน 2 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 29.71 และจำนวน 3 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 22.77 (ตารางที่ 4.4 ข้อ 5) สำหรับผู้ที่ย้ายถิ่นมากกว่า 1 ครั้ง จะต้องมีการมาตั้งถิ่นฐานในเมืองอื่น ๆ หรือจังหวัดอื่น ๆ ก่อนที่จะย้ายถิ่นครั้งสุดท้ายเข้ามาสู่เมืองเชียงใหม่ จึงได้ศึกษาถึงปัจจัยในการย้ายถิ่นฐานครั้งหลังสุดก่อนเข้าสู่เมืองเชียงใหม่ว่ามีสาเหตุมาจากปัจจัยใด อันประกอบด้วยปัจจัยต่าง ๆ ดังนี้

- 1 ที่ดินขาดความอุดมสมบูรณ์
- 2 มีหนี้สินมาก
- 3 ทำมาหากินฝืดเคือง
- 4 ญาติพี่น้องชักชวน
- 5 เพื่อนชักชวน
- 6 ย้ายตามคู่สมรส
- 7 ย้ายเพราะเหตุผลทางการเมือง
- 8 ย้ายเพราะเหตุผลทางศาสนา

จากการศึกษาถึงเรื่องปัจจัยในการย้ายถิ่นฐานครั้งหลังสุดก่อนเข้าสู่เมืองเชียงใหม่ (ตารางที่ 5.1) พบว่า ชาวอินเดียที่มีสถานที่เกิดนอกเขตจังหวัดเชียงใหม่ ย้ายถิ่นฐานครั้งหลังสุดก่อนเข้าสู่เมืองเชียงใหม่ด้วยสาเหตุจากการทำมาหากินฝืดเคืองจำนวนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 39.60 และด้วยสาเหตุที่อยู่ไกลจากแหล่งที่ทำงานและญาติพี่น้องชักชวนให้มาอยู่ด้วย เป็นอันดับรองลงมาในจำนวนที่เท่ากัน คิดเป็นร้อยละ 12.38 ซึ่งโดยส่วนใหญ่แล้วจะมีปัจจัยผลักดันทางด้าน เศรษฐกิจและสังคมเป็นเหตุผลอันสำคัญ

เมื่อพิจารณาแยกตามผู้ที่นับถือศาสนาต่าง ๆ พบว่าชาวมุสลิมส่วนใหญ่มีสาเหตุในการย้ายถิ่นฐานครั้งหลังสุดก่อนเข้าสู่เมืองเชียงใหม่ มาจากการทำมาหากินฝืดเคืองมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 43.61 รองลงไป ได้แก่สาเหตุที่ดินขาดความอุดมสมบูรณ์ คิดเป็นร้อยละ 15.79 ซึ่งส่วนใหญ่วชาวมุสลิมกลุ่มนี้จะมีอาชีพเกษตรกรรมเป็นอาชีพเดิมจึงจำเป็นต้องย้ายถิ่นเมื่อที่ดินขาดความอุดมสมบูรณ์ทำให้ได้ผลผลิตไม่คุ้มกับการลงทุน

ชาวอินทสุวนมากย้ายถิ่นฐานครั้งหลังสุดก่อนเข้าสู่เมืองเชียงใหม่ จากสาเหตุการทำมาหากินฝืดเคืองมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 26.32 ส่วนอันดับรองลงไปได้แก่ การที่ญาติพี่น้องที่เคยมาเชียงใหม่ หรือตั้งถิ่นฐานอยู่ในเมืองเชียงใหม่อยู่ก่อนแล้ว ชักชวนให้เดินทางมาอยู่ร่วมกัน คิดเป็นร้อยละ 22.81

ชาวซีกมีสาเหตุการย้ายถิ่นฐานครั้งหลังสุดก่อนเข้าสู่เมืองเชียงใหม่ จากการทำมาหากินฝืดเคืองมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 58.33 รองลงไปได้แก่ สาเหตุจากญาติพี่น้องชักชวนและเพื่อนชักชวนในจำนวนที่เท่ากัน คิดเป็นร้อยละ 16.67 จากข้อมูลดังกล่าวเกี่ยวกับปัจจัยในการย้ายถิ่นฐานครั้งหลังสุดก่อนเข้าสู่เมืองเชียงใหม่ แสดงให้เห็นว่าชาวอินทสุวนมีการอพยพย้ายถิ่นโดยมีปัจจัยผลักดันทางด้านเศรษฐกิจเป็นสำคัญ และรองลงไปได้แก่ปัจจัยผลักดันทางด้านสังคม

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright © by Chiang Mai University
All rights reserved

ตารางที่ 5.1 ปัจจัยในการย้ายถิ่นฐานครั้งหลังสุดก่อนเข้าสู่เมืองเชียงใหม่

ปัจจัยในการย้ายถิ่น	มุสลิม		ฮินดู		ซิก		รวม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ที่ดินขาดความ	21	15.79	1	1.75	-	-	22	10.89
อุดมสมบูรณ์								
มีหนี้สินมาก	2	1.50	3	5.26	-	-	5	2.48
ไกลแหล่งที่ทำงาน	18	13.53	7	12.28	-	-	25	12.38
ทำมาหากิน	58	43.61	15	26.32	7	58.33	80	39.60
ผิดเคือง								
ญาติพี่น้องชักชวน	10	7.52	13	22.81	2	16.67	25	12.38
เพื่อนชักชวน	6	4.52	9	15.79	2	16.67	17	8.41
ย้ายตามคู่สมรส	2	1.50	2	3.51	1	8.33	5	2.48
ย้ายเพราะเหตุผล	1	0.75	3	5.26	-	-	4	1.98
ทางการเมือง								
ย้ายเพราะเหตุผล	8	6.02	4	7.02	-	-	12	5.94
ทางศาสนา								
ประสพภัยธรรมชาติ	1	0.75	-	-	-	-	1	0.49
ถูกไล่ที่	2	1.50	-	-	-	-	2	0.99
อื่น ๆ ระบุ...	4	3.01	-	-	-	-	4	1.98
รวม	133	100	57	100	12	100	202	100

5.2.2 ปัจจัยสำคัญในการเลือกเมืองเชียงใหม่ เป็นที่อยู่อาศัย จากการศึกษาถึงเรื่อง ปัจจัยในการเลือกเมืองเชียงใหม่ เป็นที่อยู่อาศัย ซึ่งมีทั้งปัจจัยทางด้านกายภาพ สังคมวัฒนธรรมประเพณี และปัจจัยด้านประชากร อันประกอบด้วยปัจจัยย่อยได้แก่

- 1 มีสถานที่ท่องเที่ยว
- 2 ภูมิประเทศสวยงาม
- 3 ปลอดภัยภัยธรรมชาติ
- 4 ความเจริญและทันสมัยของเมือง
- 5 มีขนบธรรมเนียมประเพณีที่ดี
- 6 ต้องการอยู่ใกล้ชิวิตนทรหลาน
- 7 มีเพื่อนฝูง ญาติมิตรมาก
- 8 มีแหล่งงานมาก
- 9 มีกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่ดี
- 10 เป็นบริเวณที่น้ำท่วมไม่ถึง
- 11 อยู่ในเมืองที่มีผู้นับถือศาสนาเดียวกัน
- 12 บรรยากาศดี สงบร่มรื่น
- 13 สิ่งสาธารณูปโภคพร้อม

ปัจจัยต่าง ๆ ที่กล่าวมาแล้วในตอนต้นนี้ แต่ละปัจจัยย่อยมีอิทธิพลต่อการเลือกเมืองเชียงใหม่ เป็นที่อยู่อาศัยทั้งสิ้น เมื่อพิจารณาปัจจัยทั้งหมดรวมกันแล้ว พบว่าชาวอินเดียนแต่ละกลุ่มศาสนามีการเลือกปัจจัยที่ต่างกัน ซึ่งจะกล่าวแต่ละกลุ่มศาสนา ดังนี้

5.2.2.1 ปัจจัยที่มีอิทธิพลในการเลือกเมืองเชียงใหม่ เป็นที่อยู่อาศัยของชาวมุสลิม ปัจจัยดังกล่าวที่มีอิทธิพลต่อการเลือกเมืองเชียงใหม่ เป็นที่อยู่อาศัยของชาวมุสลิม ที่แสดงในตารางที่ 5.2 จะเห็นได้ว่า ชาวมุสลิมในเมืองเชียงใหม่ให้ความสำคัญต่อยปัจจัยต่าง ๆ ที่มีอิทธิพลในการเลือกเมืองเชียงใหม่ เป็นที่อยู่อาศัย โดยเรียงลำดับต่อไปนี้

ปัจจัยอันดับที่ 1 ได้แก่ การอยู่ในเมืองที่มีผู้นับถือศาสนาเดียวกัน จากการศึกษพบว่า ในจังหวัดเชียงใหม่มีมัสยิดอันเป็นศาสนสถานประจำศาสนาอิสลามจำนวน 11 แห่ง โดยตั้งอยู่ในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ 4 แห่ง ส่วนที่เหลือกระจายไปตามอำเภอต่าง ๆ อีก 7 แห่ง แสดงให้เห็นว่าชาวมุสลิมอาศัยอยู่ใน จังหวัดเชียงใหม่จำนวนมากเพราะมุสลิมเป็นกลุ่มชนที่เคร่งครัดในการนับถือศาสนา และมักจะตั้งถิ่นฐานรวมกับผู้นับถือศาสนาเดียวกัน

กันใกล้กับมัสยิด โดยในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่มีชาวมุสลิมอินเดียประมาณ 2,500 คน จึงเป็นปัจจัยที่สนับสนุนให้ชาวมุสลิมจำนวนมากเลือกเป็นปัจจัยลำดับที่ 1 เพื่อที่จะเข้ามาอยู่ร่วมกันในกลุ่มผู้นับถือศาสนาเดียวกันและมีมัสยิดในการประกอบพิธีทางศาสนา

ปัจจัยอันดับที่ 2 ได้แก่ การมีเพื่อนฝูงและญาติมิตรมาก เนื่องจากชาวมุสลิมส่วนมากเป็นผู้ที่เคร่งครัด ในการประพฤติปฏิบัติตนตามวิถีทางของศาสนาอิสลาม จึงมีการติดต่อกันในกลุ่มของชาวมุสลิมด้วยกันเป็นส่วนใหญ่และส่วนมากก็จะเป็นเครือญาติกัน ทำให้มีเพื่อนฝูงและญาติพี่น้องที่เป็นชาวมุสลิมอาศัยอยู่ในเมืองเชียงใหม่จำนวนมาก จึงเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่ทำให้ชาวมุสลิมเลือกเมืองเชียงใหม่เป็นที่อยู่อาศัย

ปัจจัยอันดับที่ 3 ได้แก่ ความเจริญและทันสมัยของเมือง จากการที่จังหวัดเชียงใหม่มีการพัฒนาในด้านต่าง ๆ จนกลายเป็นเมืองศูนย์กลางทางภาคเหนือของประเทศไทย เป็นศูนย์รวมของความเจริญทุกด้าน ไม่ว่าจะเป็นด้านเศรษฐกิจ การบริหาร การปกครอง การคมนาคมขนส่ง ธุรกิจการค้า การบริการเพื่อสุขภาพอนามัย ตลอดจนสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ จึงเป็นปัจจัยที่ทำให้ชาวมุสลิมเลือกเมืองเชียงใหม่ เป็นที่อยู่อาศัย

ปัจจัยอันดับที่ 4 มี 2 ปัจจัย ได้แก่ มีแหล่งงานมาก และปัจจัยการมีกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่ดี เนื่องจากที่จังหวัดเชียงใหม่ได้พัฒนาและเจริญขึ้นอย่างมาก จึงก่อให้เกิดแหล่งจ้างงานจำนวนมาก และผู้ที่ย้ายถิ่นเข้ามาก็ต้องการที่จะมาหางานทำ เพื่อการยังชีพ จึงเป็นปัจจัยที่สำคัญอีกปัจจัยหนึ่งที่ชาวมุสลิมเลือกเป็นอันดับที่ 4 ในการเลือกเมืองเชียงใหม่เป็นที่อยู่อาศัย

ปัจจัยอันดับที่ 5 ได้แก่ ต้องการอยู่ใกล้ชิดกับบุตรหลาน เนื่องจากชาวมุสลิมส่วนมากเป็นผู้ที่เกิดหรือมีภูมิลำเนาเดิมอยู่ภายในประเทศไทย จึงทำให้มีบุตรหลานญาติพี่น้องเดินทางเข้ามาในเมืองเชียงใหม่ จำนวนมาก จึงเป็นปัจจัยที่สำคัญในการเลือกเมืองเชียงใหม่ของชาวมุสลิม

นอกจากนี้ยังมีปัจจัยที่สนับสนุนการเลือกเมืองเชียงใหม่อีกดังนี้ คือ

ปัจจัยอันดับที่ 6 ได้แก่ การมีสาธารณูปโภคพร้อมเพียง

ปัจจัยอันดับที่ 7 ได้แก่ การมีขนบธรรมเนียมประเพณีที่ดี

ปัจจัยอันดับที่ 8 ได้แก่ มีบรรยากาศดี สงบร่มรื่น

ปัจจัยอันดับที่ 9 ได้แก่ เป็นบริเวณที่น้ำท่วมไม่ถึง

ตารางที่ 5.2 ลำดับความสำคัญของปัจจัยในการเลือกเมืองเชียงใหม่เป็นที่
อยู่อาศัยของชาวมุสลิม จำนวน 3 ลำดับ

	ปัจจัยในการเลือกเมืองเชียงใหม่	จำนวน			คะแนนรวม	อันดับที่
		ลำดับที่				
		1	2	3		
1	อยู่ในเมืองที่มีผู้ที่นับถือศาสนาเดียวกัน	61	36	8	105	1
2	มีเพื่อนฝูงและญาติมิตรมาก	23	21	40	84	2
3	ความเจริญและทันสมัยของเมือง	28	37	12	77	3
4	มีแหล่งงานมาก	12	29	25	66	4
5	มีกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่ดี	19	20	27	66	4
6	ต้องการอยู่ใกล้ชิดกับบุตรหลาน	10	8	19	37	5
7	สิ่งสาธารณูปโภคพร้อม	6	7	11	24	6
8	มีขนบธรรมเนียมประเพณีที่ดี	7	4	8	19	7
9	บรรยากาศดี สงบร่มรื่น	5	5	8	18	8
10	เป็นบริเวณที่น้ำท่วมไม่ถึง	4	3	3	10	9

5.2.2.2 ปัจจัยที่มีอิทธิพลในการเลือกเมืองเชียงใหม่ เป็นที่อยู่อาศัยของชาวมุสลิม ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเลือกเมืองเชียงใหม่เป็นที่อยู่อาศัยของชาวมุสลิมได้แสดงไว้ในตารางที่ 5.3 ซึ่งแสดงให้เห็นความสำคัญของปัจจัยต่าง ๆ ที่มีอิทธิพลในการเลือกเมืองเชียงใหม่ โดยเรียงลำดับความสำคัญดังต่อไปนี้

ปัจจัยอันดับที่ 1 ได้แก่ การมีกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่ดี จากการศึกษาที่ผ่านมาทราบว่า หัวหน้าครัวเรือนชาวมุสลิมมีการย้ายถิ่นฐานไปยังที่แห่งใหม่เพื่อชีวิตที่ดีกว่าเดิม อันจะต้องมีปัจจัยทางเศรษฐกิจเป็นสำคัญประกอบกับชาวมุสลิมมีอาชีพเดิมคือ การค้าขายจึงต้องการเดินทางเข้ามาทำการค้าขายในเมืองเชียงใหม่อันเป็นเมืองศูนย์กลางทางการค้าทางภาคเหนือ

ปัจจัยอันดับที่ 2 ได้แก่ การมีแหล่งงานมาก ตามที่ได้กล่าวมาแล้วว่า เชียงใหม่เป็นเมืองศูนย์กลางทางภาคเหนือ มีการพัฒนาความเจริญทุก ๆ ด้าน และมีแหล่งจ้างงานจำนวนมาก จึงเป็นปัจจัยที่สำคัญที่ชาวฮินดูเลือกเมืองเชียงใหม่เป็นที่อยู่อาศัย เพราะความต้องการมีเศรษฐกิจและความเป็นอยู่ที่ดี

ปัจจัยอันดับที่ 3 ได้แก่ มีเพื่อนฝูง ญาติมิตรมาก เนื่องจากชาวฮินดูเป็นชนกลุ่มน้อยที่อพยพย้ายถิ่นมาจากต่างประเทศจึงต้องพยายามที่จะหากลุ่มชนที่เป็นพวกเดียวกัน เพื่อจะเป็นที่พึ่งพาอาศัยกันในฐานะผู้ที่มาจากแดนไกลเหมือนกัน จึงได้เลือกเมืองเชียงใหม่เป็นที่อยู่อาศัย เพราะมีชนกลุ่มน้อยเป็นจำนวนมาก และมีชาวฮินดูเพียงเปรียบเสมือนญาติพี่น้องกันอาศัยจำนวนมาก

ปัจจัยอันดับที่ 4 ได้แก่ อยู่ในเมืองที่มีผู้ที่นับถือศาสนาเดียวกัน จากการที่มีชาวฮินดูเดินทางเข้ามาในเมืองเชียงใหม่ จำนวนมากก่อนหน้านี้ ทำให้ผู้ที่อพยพเข้ามาในช่วงหลัง ต้องการที่จะเข้ามาอาศัยอยู่ร่วมกับผู้ที่นับถือศาสนาเดียวกัน เพื่อสะดวกในการประกอบพิธีกรรมทางศาสนาและการช่วยเหลือกันในด้านต่าง ๆ

ปัจจัยอันดับที่ 5 ได้แก่ ความเจริญและทันสมัยของเมือง ความเจริญและทันสมัยของเมืองเชียงใหม่ตามที่ได้กล่าวมาแล้ว นับเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่ชาวฮินดูเลือกเป็นอันดับที่ 5 ในการเลือกเมืองเชียงใหม่เป็นที่อยู่อาศัย

นอกจากนี้ยังมีปัจจัยที่ชาวฮินดู เลือกเมืองเชียงใหม่เป็นที่อยู่อาศัย ในอันดับรองลงไปดังนี้คือ

ปัจจัยอันดับที่ 6 ได้แก่ การมีสิ่งสาธารณูปโภคพร้อมเพียง

ปัจจัยอันดับที่ 7 ได้แก่ ต้องการอยู่ใกล้ชินบุตรหลาน

ปัจจัยอันดับที่ 8 ได้แก่ เป็นบริเวณที่น่าท่วมไม่ถึง

ปัจจัยอันดับที่ 9 ได้แก่ มีภูมิประเทศสวยงาม

ปัจจัยอันดับที่ 10 ได้แก่ ปลอดภัยจากภัยธรรมชาติ

ตารางที่ 5.3 ลำดับความสำคัญของปัจจัยในการเลือกเมืองเชียงใหม่เป็นที่
อยู่อาศัยของชาวฮินดู จำนวน 3 ลำดับ

ปัจจัยในการเลือกเมือง เชียงใหม่เป็นที่อยู่อาศัย	จำนวน			คะแนนรวม	อันดับที่
	ลำดับที่				
	1	2	3		
1. มีกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่ดี	19	7	8	34	1
2. มีแหล่งงานมาก	10	11	7	28	2
3. มีเพื่อนฝูง ญาติมิตรมาก	14	8	4	26	3
4. อยู่ในเมืองที่มีผู้ที่นับถือ ศาสนาเดียวกัน	8	13	3	24	4
5. ความเจริญและทันสมัยของเมือง	4	6	12	22	5
6. สิ่งสาธารณูปโภคพร้อม	2	4	9	15	6
7. ต้องการอยู่ใกล้ชุมชนหลากหลาย	3	3	8	14	7
8. เป็นบริเวณที่น่าทึ่งไม่ถึง	3	3	4	10	8
9. ภูมิประเทศสวยงาม	1	2	5	8	9
10. ปลอดภัยกับธรรมชาติ	-	1	3	4	10

5.2.2.3 ปัจจัยที่มีอิทธิพลในการเลือกเมืองเชียงใหม่ เป็นที่อยู่
อาศัยของชาวฮินดู ได้แสดงไว้ในตารางที่ 5.4 ซึ่งแสดงให้เห็นความสำคัญ
ของปัจจัยต่าง ๆ ที่มีอิทธิพลในการเลือกเมืองเชียงใหม่ โดยเรียงลำดับความ
สำคัญดังต่อไปนี้

ปัจจัยอันดับที่ 1 ได้แก่ ความเจริญและทันสมัยของเมือง จากการ
ศึกษาพบว่า ชาวฮินดูเลือกปัจจัยเกี่ยวกับความเจริญ และทันสมัยของเมือง
เชียงใหม่เป็นปัจจัยที่มีความสำคัญอันดับ 1 เนื่องจากความต้องการที่จะอยู่
อาศัยในพื้นที่ที่มีสิ่งบริการต่าง ๆ พร้อมเพียง มีความเจริญทางด้านเทคโนโลยี
และวิทยาการใหม่ ๆ รวมทั้งต้องการความสะดวกในการที่จะติดต่อกับญาติ
พี่น้องในเมืองอื่น ๆ อันเนื่องมาจากการคมนาคมที่ดี

ปัจจัยอันดับที่ 2 ได้แก่ การมีกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่ดี ชาวซิกส่วนมากมีอาชีพค้าขาย ซึ่งได้สืบทอดการประกอบอาชีพต่อมาจากบรรพบุรุษ จึงมีส่วนทำให้ชาวซิกสนใจ ในประเด็นเกี่ยวกับการมีกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่ดี เพราะจะสามารถทำให้ประสบความสำเร็จในการประกอบอาชีพ อันมีส่วนทำให้สภาพความเป็นอยู่ดีขึ้น จึงทำให้ชาวซิกเลือกการมีกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่ดีของเมืองเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญเป็นอันดับ 2

ปัจจัยอันดับที่ 3 ได้แก่ การมีเพื่อนฝูงญาติมิตรมาก ชาวซิกเป็นชนกลุ่มน้อยที่มีความแตกต่างจากชนกลุ่มอื่นอย่างเห็นได้ชัด โดยดูได้จากการแต่งกายที่มีผ้าโพกศีรษะหรือหญิงที่ใส่ชุดสำหรับ เมื่อมีการอพยพเข้ามาอยู่ยังดินแดนอื่น ๆ จึงต้องพยายามหากกลุ่มชนที่เป็นพวกเดียวกันเพื่อพึ่งพาอาศัยกันในการดำรงชีพ และจากการที่ชาวซิกเมื่อได้เข้ามาอยู่ในเมืองเชียงใหม่ แล้วจะส่งข่าวหรือไปรับญาติพี่น้องมาอยู่ด้วย จึงเป็นเหตุผลที่ชาวซิกเลือกเมืองเชียงใหม่เป็นที่อยู่อาศัย

ปัจจัยอันดับที่ 4 ได้แก่ การมีแหล่งงานมาก เนื่องจากชาวซิกส่วนมากเป็นผู้ที่อพยพย้ายถิ่นมาจากต่างประเทศ เมื่อเดินทางเข้ามาในประเทศไทยแล้ว จึงจำเป็นที่จะต้องสร้างฐานะและปรับปรุงคุณภาพชีวิตให้ดีขึ้น จึงได้เลือกเมืองเชียงใหม่ ซึ่งมีแหล่งจ้างงานจำนวนมากอันจะมีส่วนส่งเสริมการประกอบอาชีพทางธุรกิจการค้าให้เจริญยิ่งขึ้น

ปัจจัยอันดับที่ 5 มี 2 ปัจจัย ได้แก่ มีบรรยากาศดี สงบร่มรื่น และสิ่งสาธารณูปโภคพร้อม จากการที่เมืองเชียงใหม่ มีทำเลที่ตั้งที่ล้อมรอบไปด้วยภูเขา และป่าไม้ มีสภาพภูมิอากาศที่ดี ตลอดจนชาวเชียงใหม่เป็นผู้มีความโอบอ้อมอารี ต่อผู้อื่นเป็นอย่างดีรวมทั้งการที่เมืองเชียงใหม่มีสิ่งสาธารณูปโภคอย่างพร้อมเพียงและเป็นเมืองศูนย์กลางทางภาคเหนือ จึงทำให้ชาวซิกเลือกเมืองเชียงใหม่เป็นที่อยู่อาศัย

นอกจากนี้ยังมีปัจจัยที่ชาวซิกเลือกเมืองเชียงใหม่เป็นที่อยู่อาศัย ในอันดับรองลงไปดังนี้คือ

ปัจจัยอันดับที่ 6 ได้แก่ การมีขนบธรรมเนียมประเพณีที่ดี

ปัจจัยอันดับที่ 7 มี 2 ปัจจัย ได้แก่ ภูมิประเทศสวยงาม และมีสถานที่ท่องเที่ยว

ตารางที่ 5.4 ลำดับความสำคัญของปัจจัยในการเลือกเมืองเชียงใหม่เป็นที่
อยู่อาศัยของชาวชุก จำนวน 3 ลำดับ

ปัจจัยในการเลือกเมือง เชียงใหม่เป็นที่อยู่อาศัย	จำนวน ลำดับที่			คะแนนรวม	อันดับที่
	1	2	3		
1. ความเจริญและทันสมัยของเมือง	7	2	3	12	1
2. มีกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่ดี	2	4	1	7	2
3. มีเพื่อนฝูง ญาติมิตรมาก	3	1	2	6	3
4. มีแหล่งงานมาก	-	3	2	5	4
5. บรรยากาศดี สงบร่มรื่น	1	1	1	3	5
6. สิ่งสาธารณูปโภคพร้อม	-	2	1	3	5
7. มีขนบธรรมเนียมประเพณีที่ดี	-	1	1	2	6
8. ภูมิประเทศสวยงาม	1	-	-	1	7
9. มีสถานที่ท่องเที่ยว	-	-	1	1	7

5.2.3 ปัจจัยที่มีอิทธิพลในการเลือกที่ตั้งถิ่นฐาน เมื่อชาวอินเดียบัดจิตใจที่จะเลือกเมืองเชียงใหม่เป็นที่อยู่อาศัยแล้ว จึงมีการเดินทางอพยพย้ายถิ่นเข้าสู่เมืองเชียงใหม่ โดยในขั้นแรกจะมาอาศัยอยู่กับญาติที่นั่นหรือเช่าที่พักเป็นการชั่วคราวก่อนจึงคิดที่จะตัดสินใจเลือกที่ตั้งถิ่นฐานในเมืองเชียงใหม่ว่าตั้งถิ่นฐานที่ใดจึงจะเหมาะสมกับสภาพความเป็นอยู่ หรือความต้องการของตนเองในทุก ๆ ด้าน โดยพิจารณาปัจจัยต่าง ๆ ทั้งทางด้านกายภาพ ปัจจัยทางสังคม และปัจจัยด้านประชากร เพื่อเลือกที่ตั้งถิ่นฐาน โดยสรุปปัจจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับกาเลือกที่ตั้งถิ่นฐานดังนี้

- 1 ที่ดินราคาถูก
- 2 ใกล้เคียงงาน
- 3 ใกล้สถานที่ประกอบอาชีพ
- 4 ใกล้ศาสนสถาน
- 5 ใกล้ตลาด

6 ญาติชกชวณ/ใกล้ญาติมิตร

7 คมนาคมสะดวก

ปัจจัยต่าง ๆ ที่กล่าวมานี้แต่ละปัจจัยย่อมมีอิทธิพลต่อการเลือกที่ตั้งถิ่นฐานในปัจจุบันทั้งสิ้นเมื่อพิจารณาปัจจัยทั้งหมดรวมกันแล้วพบว่าชาวอินเดียแต่ละกลุ่มศาสนามีการเลือกปัจจัยในการตั้งถิ่นฐานที่ต่างกัน ซึ่งจะได้อธิบายแต่ละกลุ่มศาสนา ดังนี้

5.2.3.1 ปัจจัยที่มีอิทธิพลในการเลือกที่ตั้งถิ่นฐานของชาวมุสลิม ปัจจัยที่มีอิทธิพลในการเลือกที่ตั้งถิ่นฐานในปัจจุบันของชาวมุสลิมได้แสดงให้เห็นในตารางที่ 5.5 พบว่าชาวมุสลิมในเมืองเชียงใหม่ให้ความสำคัญต่อยปัจจัยต่าง ๆ ที่มีอิทธิพลในการเลือกที่ตั้งถิ่นฐาน เรียงลำดับตามความสำคัญดังต่อไปนี้

ปัจจัยอันดับที่ 1 ได้แก่ อยู่ใกล้ศาสนสถาน (มัสยิดหรือสุเหร่า) จากการศึกษาที่ผ่านมาทำให้ทราบว่า ชาวมุสลิมทุกคนจะต้องประกอบพิธีทางศาสนาทุกวัน วันละ 5 เวลา โดยจะทำ ณ สถานที่ใดก็ได้ เช่น ที่ทำงานที่บ้าน เป็นต้น แต่ผู้ที่เคร่งครัดในศาสนาจะไปประกอบพิธีกรรมที่มัสยิดเป็นประจำ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในวันศุกร์ จะมีชาวมุสลิมเดินทางมาร่วมประกอบพิธีทางศาสนาที่มัสยิดจำนวนมาก จึงเป็นเหตุผลที่สำคัญที่ชาวมุสลิมเลือกปัจจัยการอยู่ใกล้ศาสนสถานเป็นอันดับที่ 1 เพื่อสะดวกในการเดินทางไปร่วมพิธีทางศาสนา

ปัจจัยอันดับที่ 2 ได้แก่ การอยู่ใกล้ญาติพี่น้องหรือญาติพี่น้องชกชวณให้มาอยู่ด้วย เนื่องจากชาวมุสลิมได้เข้ามาตั้งถิ่นฐานในเมืองเชียงใหม่ตั้งแต่ประมาณ พ.ศ. 2300 เป็นต้นมา และได้มีการชกชวณญาติมิตรที่อยู่ยังต่างประเทศให้เดินทางเข้ามาตั้งถิ่นฐานในเมืองเชียงใหม่เป็นจำนวนมาก โดยมาตั้งถิ่นฐานรวมกลุ่มกันในหมู่ญาติพี่น้องและมีการแต่งงานกับคนพื้นเมือง ทำให้เชื้อสายและเครือญาติของชาวมุสลิมมีจำนวนมากขึ้น โดยมีการตั้งถิ่นฐาน

รวมกลุ่มกัน 2 บริเวณใหญ่ ๆ คือ บริเวณมัสยิดข้างคลานเชียงใหม่ และมัสยิดคุณนุรซ้างเผือก และยังพบอีกว่าชาวมุสลิมมีความจำเป็นต้องตั้งถิ่นฐานร่วมกับญาติพี่น้องที่นับถือศาสนาเดียวกันเพื่อสะดวกในการดำรงชีวิต เช่น การประกอบพิธีกรรมทางศาสนา การรับประทานอาหารตามบัญญัติของศาสนาที่ไม่สามารถรับประทานอาหารร่วมกับผู้อื่นได้ (วาราม รักษประภาพรณ, 2535) จึงเป็นปัจจัยสำคัญที่ชาวมุสลิมเลือกเป็นที่ตั้งถิ่นฐานเป็นอันดับที่ 2

ปัจจัยอันดับที่ 3 ได้แก่ อยู่ใกล้สถานที่ประกอบอาชีพ เนื่องจากชาวมุสลิมส่วนมากประกอบอาชีพรับจ้างและค้าขาย ทำให้ชาวมุสลิมต้องเลือก

ตั้งถิ่นฐานและเลือกสถานที่ทำงานที่ไม่ไกลกันมากนัก เพื่อความสะดวกในการเดินทางไปประกอบพิธีกรรมทางศาสนาที่มีสปีดเป็นประจำ

นอกจากนี้ยังมีปัจจัยที่ชาวมุสลิมเลือกในการตั้งถิ่นฐานเป็นอันดับรองลงมาดังนี้

ปัจจัยอันดับที่ 4 ได้แก่ อยู่ใกล้แหล่งงานหรือบริเวณที่ทำงานทำได้ง่าย

ปัจจัยอันดับที่ 5 ได้แก่ อยู่ใกล้กับผู้ที่นับถือศาสนาเดียวกัน

ปัจจัยอันดับที่ 6 ได้แก่ ที่ดินมีราคาถูก หรือเหมาะสมกับฐานะของตนในการเช่าครอบครอง

ตารางที่ 5.5 ลำดับความสำคัญของปัจจัยในการเลือกที่ตั้งถิ่นฐานของมุสลิมในเมืองเชียงใหม่

ปัจจัยในการเลือกที่ตั้งถิ่นฐานของชาวมุสลิม	จำนวนลำดับที่			คะแนนรวม	อันดับที่
	1	2	3		
1. อยู่ใกล้ศาสนสถาน	84	31	9	124	1
2. อยู่ใกล้ญาติพี่น้อง	43	66	5	114	2
3. อยู่ใกล้สถานที่ประกอบอาชีพ	14	23	50	87	3
4. อยู่ใกล้แหล่งงาน	11	19	39	69	4
5. อยู่ใกล้กับผู้ที่นับถือศาสนาเดียวกัน	7	10	44	61	5
6. ที่ดินมีราคาถูก	16	2	13	31	6

5.2.3.2 ปัจจัยที่มีอิทธิพลในการเลือกที่ตั้งถิ่นฐานของชาวจีนดู ปัจจัยที่มีอิทธิพลในการเลือกที่ตั้งถิ่นฐานในปัจจุบันของชาวจีนดู ได้แสดงในตารางที่ 5.6 พบว่าชาวจีนดูในเมืองเชียงใหม่ให้ความสำคัญต่อยปัจจัยที่มีอิทธิพลในการเลือกที่ตั้งถิ่นฐาน เรียงลำดับความสำคัญดังต่อไปนี้

ปัจจัยอันดับที่ 1 ได้แก่ อยู่ใกล้ตลาดหรือศูนย์การค้า จากการศึกษาที่ผ่านมา ทำให้ทราบว่าชาวจีนดูประกอบอาชีพค้าขายอันเป็นอาชีพหลักเป็น

จำนวนมาก จึงจำเป็นต้องตั้งถิ่นฐานอยู่ใกล้ตลาดหรือศูนย์การค้า เพื่อความสะดวกและความเจริญก้าวหน้าของกิจการค้า

ปัจจัยอันดับที่ 2 ได้แก่ อยู่ใกล้สถานที่ประกอบอาชีพหรือเหมาะสมที่จะใช้เป็นสถานที่ประกอบอาชีพ

ตามที่ทราบมาแล้วว่าชาวฮินดูส่วนใหญ่ประกอบอาชีพค้าขาย และได้เลือกบริเวณใกล้กับตลาดหรือศูนย์การค้าเป็นที่พักอาศัย จะเห็นได้ว่าชาวฮินดูเมื่อครั้งย้ายถิ่นเข้ามาในเมืองเชียงใหม่ครั้งแรก ฐานะทางเศรษฐกิจยังไม่ดีพอ จึงต้องซื้อบ้านพักอาศัยและร้านค้าให้อยู่แห่งเดียวกัน แต่เมื่อฐานะทางเศรษฐกิจดีขึ้น จึงขยายถิ่นฐานออกไปยังเขตรอบนอกอยู่ตามบ้านจัดสรรต่าง ๆ จึงเป็นเหตุให้ชาวฮินดูเลือกตั้งถิ่นฐานใกล้สถานที่ประกอบ หรือเหมาะสมที่จะใช้เป็นสถานที่ประกอบอาชีพได้

ปัจจัยอันดับที่ 3 ได้แก่ อยู่ใกล้แหล่งงาน หรือบริเวณที่หางานทำได้ง่าย ชาวฮินดูเมื่อเข้ามาอยู่ในเมืองเชียงใหม่ในฐานะชนกลุ่มน้อยจึงมีความพยายามที่จะสร้างฐานะทางเศรษฐกิจให้ดีขึ้นทัดเทียมกับชนกลุ่มอื่น ๆ โดยการเลือกตั้งถิ่นฐานใกล้แหล่งจ้างงาน หรือบริเวณที่หางานทำได้ง่าย เช่น ผู้ที่ประกอบการค้าก็จะเลือกตั้งถิ่นฐานบริเวณตลาด หรือศูนย์การค้า ผู้ที่ประกอบอาชีพรับจ้างก็จะเลือกตั้งถิ่นฐานอยู่ใกล้บริษัท ห้างร้าน หรือโรงงานอุตสาหกรรม เป็นต้น

นอกจากนี้ยังมีปัจจัยที่ชาวฮินดูเลือกในการตั้งถิ่นฐาน เป็นอันดับรองลงมาดังนี้

ปัจจัยอันดับที่ 4 ได้แก่ อยู่ใกล้กับญาติพี่น้องหรือญาติพี่น้องชักชวนให้มาอยู่ด้วย

ปัจจัยอันดับที่ 5 ได้แก่ ที่ดินมีราคาถูก หรือเหมาะสมกับฐานะของตนเองในการเช่าครอบครอง

ปัจจัยอันดับที่ 6 ได้แก่ อยู่ใกล้กับผู้ที่นับถือศาสนาเดียวกันหรือเพื่อนชักชวนให้มาอยู่ด้วย

ตารางที่ 5.6 ลำดับความสำคัญของปัจจัยในการเลือกที่ตั้งถิ่นฐานของชาวฮินดู
ในเมืองเชียงใหม่

ปัจจัยในการเลือกที่ตั้ง ถิ่นฐานของชาวฮินดู	จำนวน			คะแนนรวม	อันดับที่
	1	2	3		
1. อยู่ใกล้ตลาดหรือศูนย์การค้า	18	9	11	38	1
2. อยู่ใกล้สถานที่ประกอบอาชีพ	7	14	15	36	2
3. อยู่ใกล้แหล่งงาน	16	11	7	34	3
4. อยู่ใกล้ญาติพี่น้อง	14	19	-	33	4
5. ที่ดินมีราคาถูก	7	5	18	30	5
6. อยู่ใกล้กับผู้ที่นับถือ ศาสนาเดียวกัน	2	6	13	21	6

5.2.3.3 ปัจจัยที่มีอิทธิพลในการเลือกที่ตั้งถิ่นฐานของชาวฮินดู จากการศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลในการเลือกที่ตั้งถิ่นฐานของชาวฮินดู พบว่าการจัดอันดับความสำคัญ 3 อันดับแรกของชาวฮินดู มีเหตุผลในการเลือก และจัดอันดับที่ 1 ที่ 2 และที่ 3 เหมือนกับการเลือกของชาวฮินดู (ตารางที่ 5.7) กล่าวคือ

ปัจจัยอันดับที่ 1 ได้แก่ อยู่ใกล้ตลาดหรือศูนย์การค้า

ปัจจัยอันดับที่ 2 ได้แก่ อยู่ใกล้สถานที่ประกอบอาชีพ หรือเหมาะสมที่จะใช้เป็นสถานที่ประกอบอาชีพได้

ปัจจัยอันดับที่ 3 ได้แก่ อยู่ใกล้แหล่งงาน หรือบริเวณที่ทำงานทำได้ง่าย

ส่วนปัจจัยในอันดับที่รองลงไปจะมีความแตกต่างกันบ้างแต่ไม่มากนัก ได้แก่

ปัจจัยอันดับที่ 4 ได้แก่ การคมนาคมสะดวก หรือทำเลที่ตั้งสะดวกต่อการเข้าถึง

ปัจจัยอันดับที่ 5 ได้แก่ อยู่ใกล้กับญาติพี่น้องหรือญาติพี่น้องชักชวนให้มาอยู่ด้วย

ปัจจัยอันดับที่ 6 ได้แก่ อยู่ใกล้กับผู้ที่นับถือศาสนาเดียวกัน

ตารางที่ 5.7 ลำดับความสำคัญของปัจจัยในการเลือกที่ตั้งถิ่นฐานของชาวซิก
ในเมืองเชียงใหม่

ปัจจัยในการเลือกที่ตั้งถิ่นฐาน ของชาวซิก	จำนวน			คะแนนรวม	อันดับที่
	ลำดับที่				
	1	2	3		
1. อยู่ใกล้ตลาดหรือศูนย์การค้า	8	4	2	14	1
2. อยู่ใกล้สถานที่ประกอบอาชีพ	3	2	3	8	2
3. อยู่ใกล้แหล่งงาน	-	3	4	7	3
4. การคมนาคมสะดวก	2	1	3	6	4
5. อยู่ใกล้กับญาติพี่น้อง	1	2	1	4	5
6. อยู่ใกล้กับผู้ที่นับถือ ศาสนาเดียวกัน	-	2	-	2	6

จากการศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีอิทธิพลในการเลือกที่ตั้งถิ่นฐานของชาวมุสลิมชาวฮินดู และชาวซิกที่ผ่านมา แสดงให้เห็นว่าชาวมุสลิมมีการเลือกปัจจัยในการตั้งถิ่นฐานที่สำคัญในอันดับแรก แตกต่างไปจากชาวฮินดูและชาวซิกที่มีการเลือกปัจจัยในการตั้งถิ่นฐานที่สำคัญในอันดับแรกเหมือนกัน กล่าวคือชาวมุสลิมจะเลือกตั้งถิ่นฐานอยู่ใกล้กับมัสยิดเป็นปัจจัยที่สำคัญ เพราะชาวมุสลิมเป็นกลุ่มชนที่เคร่งครัดต่อศาสนาโดยจะต้องมีการประกอบพิธีกรรมทางศาสนา หรือการละหมาดทุกวัน วันละ 5 เวลา ซึ่งในระยะเริ่มแรกที่ชาวมุสลิมอพยพเข้ามาในเชียงใหม่ยังไม่มีมัสยิดในการประกอบพิธีทางศาสนา จึงเลือกปัจจัยการอยู่ใกล้สถานที่ประกอบอาชีพเป็นสำคัญ แต่เมื่อได้มีการสร้างมัสยิดขึ้นมาแล้วชาวมุสลิมในรุ่นหลังจึงเลือกปัจจัยการอยู่ใกล้ศาสนสถานเป็นสำคัญ ส่วนชาวฮินดู และชาวซิกจะเลือกตั้งถิ่นฐานอยู่ใกล้ตลาดหรือศูนย์การค้าเป็นปัจจัยที่สำคัญ เพราะชาวฮินดูและชาวซิกส่วนมากประกอบอาชีพค้าขาย ซึ่งต้องใช้ตลาดหรือศูนย์การค้าเป็นสถานที่ประกอบการค้าอันสำคัญ ในส่วนศาสนสถานประจำศาสนาฮินดูและศาสนาสิกข์นั้น ขณะที่ชาวฮินดูและชาวซิกอพยพเข้ามาตั้งถิ่นฐานยังไม่ปรากฏมีศาสนสถานประจำศาสนาฮินดู และสิกข์ให้ประกอบพิธีกรรมเช่นเดียวกัน จึงทำให้ชาวฮินดูและชาวซิกไม่ให้ความสำคัญกับการอยู่ใกล้

ศาสนสถานเช่นเดียวกับชาวมุสลิม (วัดเทพมณเฑียร ประจำศาสนาฮินดู ขณะนี้อยู่ระหว่างการก่อสร้างที่ถนนรัตนโกสินทร์ และวัดนามธารีประจำ ศาสนาสิกข์ ตั้งอยู่ถนนช่างม่วย สร้างเสร็จเมื่อ พ.ศ.2534)

5.3 การทดสอบสมมุติฐาน

การทดสอบสมมุติฐานในการศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเลือก ที่ตั้งถิ่นฐานของชาวมุสลิม ชาวฮินดู และชาวซิกข์ ว่าจะมีความแตกต่างระหว่าง การอยู่ใกล้ศาสนสถานกับการอยู่ใกล้สถานที่ประกอบอาชีพหรือไม่ จะใช้ การทดสอบสมมุติฐานโดยใช้ไคสแควร์ (X^2 Test) ดังนี้

สมมุติฐานที่ 1

H_0 : ไม่มีความแตกต่างระหว่างการอยู่ใกล้ศาสนสถานกับการอยู่ ใกล้สถานที่ประกอบอาชีพ ในการตั้งถิ่นฐานของชาวมุสลิม

H_1 : มีความแตกต่างระหว่างการอยู่ใกล้ศาสนสถานกับการอยู่ ใกล้สถานที่ประกอบอาชีพในการตั้งถิ่นฐานของชาวมุสลิม

ปัจจัยในการเลือกที่ตั้งถิ่นฐานของชาวมุสลิม

การอยู่ใกล้ศาสนสถาน   การอยู่ใกล้สถานที่ประกอบอาชีพ

ความถี่คาดหวัง   105.50   105.50

(E)

ความถี่จากการสังเกต 124

87

(O)

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

Copyright © by Chiang Mai University

All rights reserved

$$X^2 \text{ คำนวณ} = 6.48$$

$$df = 1$$

$$\alpha = 0.05$$

$$X^2 \text{ จากตาราง} = 3.84$$

เมื่อทดสอบไคสแควร์แล้วได้ค่าไคสแควร์ จากการคำนวณเท่ากับ 6.48 ซึ่งมีค่ามากกว่าค่าไคสแควร์ จากตารางที่ระดับนัยสำคัญที่ 0.05

เท่ากับ 3.84 ดังนั้นจึงปฏิเสธ H_0 และยอมรับ H_1 จึงกล่าวได้ว่า มีความแตกต่างระหว่างการอยู่ใกล้ศาสนสถาน กับการอยู่ใกล้สถานที่ประกอบอาชีพในการตั้งถิ่นฐานของชาวมุสลิม

สมมุติฐานที่ 2

H_0 : ไม่มีความแตกต่างระหว่างการอยู่ใกล้ศาสนสถาน กับการอยู่ใกล้สถานที่ประกอบอาชีพในการตั้งถิ่นฐานของชาวยินดู

H_1 : มีความแตกต่างระหว่างการอยู่ใกล้ศาสนสถานกับการอยู่ใกล้สถานที่ประกอบอาชีพในการตั้งถิ่นฐานของชาวยินดู

ปัจจัยในการเลือกที่ตั้งถิ่นฐานของชาวยินดู

	การอยู่ใกล้ศาสนสถาน	การอยู่ใกล้สถานที่ประกอบอาชีพ
ความถี่คาดหวัง (E)	18	18
ความถี่จากการสังเกต (O)	0	36

$$X^2 \text{ คำนวณ} = 36$$

$$df = 1$$

$$\alpha = 0.05$$

$$X^2 \text{ จากตาราง} = 3.84$$

เมื่อทดสอบไคสแควร์แล้วได้ค่าไคสแควร์จากการคำนวณเท่ากับ 36 ซึ่งมีค่ามากกว่าค่าไคสแควร์จากตารางที่ระดับนัยสำคัญที่ 0.05 เท่ากับ 3.84 ดังนั้นจึงปฏิเสธ H_0 และยอมรับ H_1 จึงกล่าวได้ว่ามีความแตกต่างระหว่างการอยู่ใกล้ศาสนสถานกับการอยู่ใกล้สถานที่ประกอบอาชีพในการตั้งถิ่นฐานของชาวยินดู

สมมุติฐานที่ 3

H_0 : ไม่มีความแตกต่างระหว่างการอยู่ใกล้ศาสนสถานกับการอยู่ใกล้สถานที่ประกอบอาชีพในการตั้งถิ่นฐานของชาวจีน

H_1 : มีความแตกต่างระหว่างการอยู่ใกล้ศาสนสถานกับการอยู่ใกล้สถานที่ประกอบอาชีพในการตั้งถิ่นฐานของชาวจีน

ปัจจัยในการเลือกที่ตั้งถิ่นฐานของชาวจีน

	การอยู่ใกล้ศาสนสถาน	การอยู่ใกล้สถานที่ประกอบอาชีพ
ความถี่คาดหวัง (E)	4	4
ความถี่จากการสังเกต (O)	0	8
χ^2 จำนวน	= 8	
df	= 1	
α	= 0.05	
χ^2 จากตาราง	= 3.84	

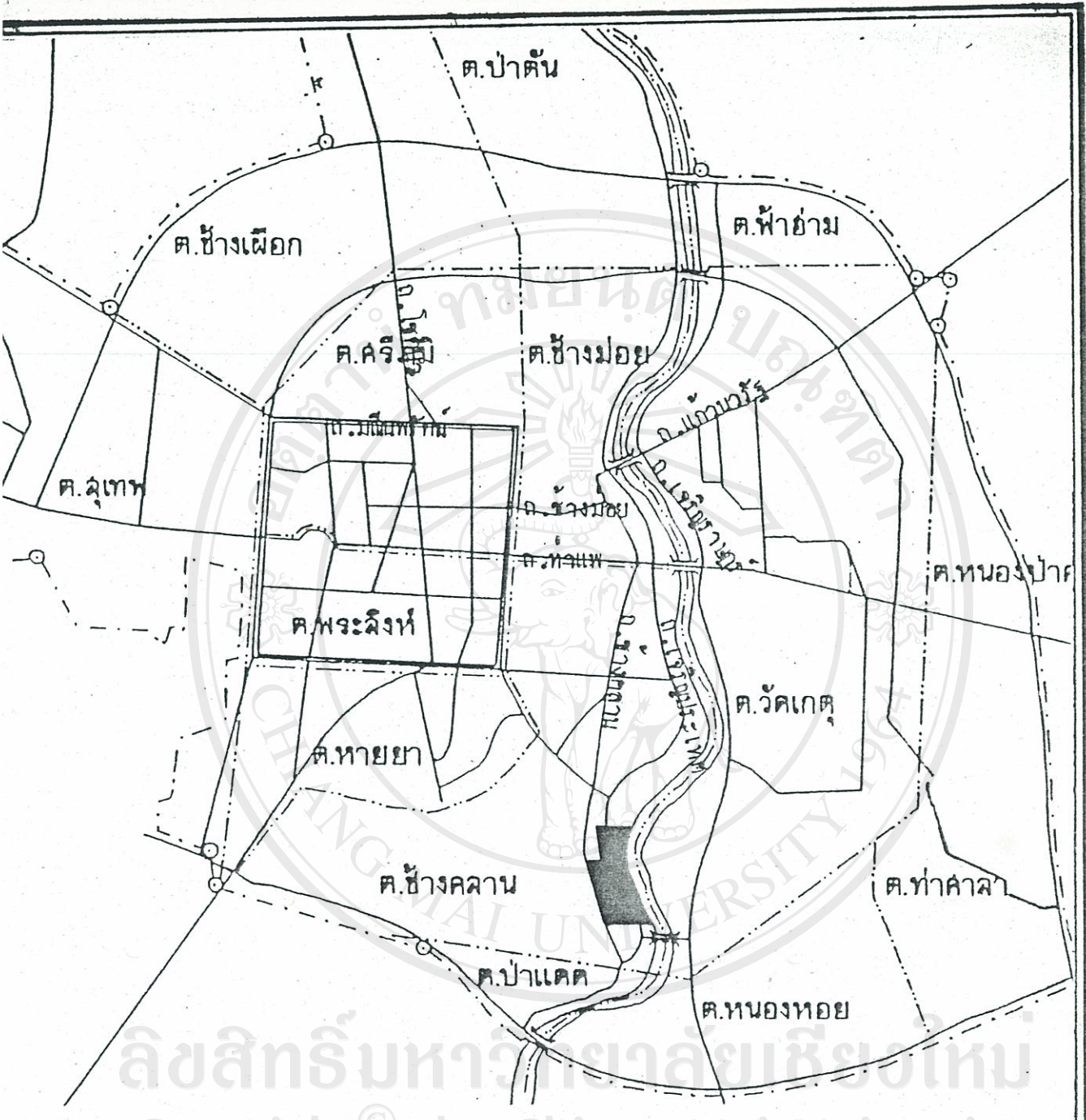
เมื่อทดสอบไคสแควร์แล้วได้ค่าไคสแควร์จากการคำนวณเท่ากับ 8 ซึ่งมีค่ามากกว่าค่าไคสแควร์จากตารางที่ระดับนัยสำคัญที่ 0.05 เท่ากับ 3.84 ดังนั้นจึงปฏิเสธ H_0 และยอมรับ H_1 จึงกล่าวได้ว่ามีความแตกต่างระหว่างการอยู่ใกล้ศาสนสถานกับการอยู่ใกล้สถานที่ประกอบอาชีพในการตั้งถิ่นฐานของชาวจีน

5.4 วิเคราะห์ เปรียบเทียบการตั้งถิ่นฐานของชาวจีนในในช่วงเวลาต่าง ๆ จากการศึกษาวิจัย เอกสารหลักฐานทางประวัติศาสตร์ การสอบถามและสัมภาษณ์ผู้นำชุมชนหรือผู้สูงอายุ การสำรวจจากคสนาม และการทำแผนที่ประกอบการศึกษา จึงแบ่งช่วงเวลาการศึกษาเปรียบเทียบดังนี้ คือ พ.ศ.2300 - พ.ศ.2400 (ช่วงเวลานี้มีกลุ่มชนชาวมุสลิมเดินทางเข้ามาเพียงกลุ่มเดียว) พ.ศ.2400 - พ.ศ.2450 , พ.ศ.2450 - พ.ศ.2500 และ พ.ศ.2500 - ปัจจุบัน

5.4.1 การวิเคราะห์การตั้งถิ่นฐาน พ.ศ.2300 - พ.ศ.2400 จากการศึกษาพบว่า ช่วงเวลา พ.ศ.2300 - พ.ศ.2400 มีชาวมุสลิมเพียงกลุ่มเดียวที่เข้ามาตั้งถิ่นฐานในเมืองเชียงใหม่ โดยเริ่มเข้ามาเมื่อประมาณ พ.ศ.2300 มาตั้งถิ่นฐานที่ริมกำแพงเมือง ด้านทิศตะวันออกเฉียงใต้ประกอบอาชีพค้าขายบริเวณประตูเมือง ซึ่งเป็นบริเวณที่มีชาวเมืองสัญจรผ่านเป็นประจำ เมื่อมีชาวมุสลิมอพยพเข้ามาเพิ่มมากขึ้น จึงเกิดการขัดแย้งและถูกกีดกันจากชนพื้นเมือง แล้วจึงย้ายไปตั้งถิ่นฐานที่บ้านช่างคลาน ตำบลช่างคลาน เมื่อประมาณ พ.ศ.2304 จากนั้นจึงขยายถิ่นฐานในแนวเหนือ-ใต้ ขนานกับถนนเจริญประเทศทั้ง 2 พาก เนื่องจากบริเวณนี้มีพื้นที่อุดมสมบูรณ์อยู่กว้างขวางเหมาะสำหรับการทำการเกษตรกรรมยิ่ง (รูปที่ 5.4)

5.4.2 การวิเคราะห์การตั้งถิ่นฐาน พ.ศ.2400 - พ.ศ.2450 จากการศึกษาพบว่า ช่วงเวลา พ.ศ.2400 - พ.ศ.2450 ชาวจีนเชื้อสายฮั่นได้อพยพเข้ามาตั้งถิ่นฐานในเมืองเชียงใหม่ แล้วโดยชาวมุสลิมได้อพยพเข้ามาตั้งถิ่นฐานในเขตตำบลช่างคลานหนาแน่นขึ้น เนื่องจากขณะนั้นมีการสร้างมัสยิดขึ้นแล้ว จึงมีที่ในการประกอบพิธีทางศาสนา และมีการขยายถิ่นฐานออกไปยังบ้านประตูช่างเผือก บ้านสันป่าข่อยและบ้านฮ่อ เมื่อประมาณ พ.ศ.2400 โดยการเลือกทำเลที่ตั้งที่เหมาะสมในการประกอบการค้าเล็ก ๆ น้อย ๆ ที่ทางเข้าเมืองประตูช่างเผือก และเลือกพื้นที่ที่เป็นที่เนินน้ำท่วมไม่ถึง มีน้ำอุดมสมบูรณ์ เหมาะในการประกอบการเกษตรกรรม ชาวจีนได้เริ่มเข้ามาตั้งถิ่นฐานครั้งแรก ที่ริมฝั่งแม่น้ำปิงด้านทิศตะวันตกที่ตลาดวโรรส เมื่อประมาณ พ.ศ.2400 โดยการเลือกทำเลที่ตั้งที่เหมาะสมในการประกอบธุรกิจการค้า ตั้งร้านค้าขายเสื้อผ้า ที่ตลาดวโรรส และถนนช่างมอย ส่วนชาวจีนได้เริ่มเข้ามาตั้งถิ่นฐานในเมืองเชียงใหม่ครั้งแรก เมื่อประมาณ พ.ศ.2418 ที่บริเวณตลาดวโรรส ประกอบอาชีพค้าขาย และผู้ที่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม เลี้ยงสัตว์ จะเริ่มตั้งถิ่นฐานที่ริมฝั่งแม่น้ำปิงด้านทิศตะวันออกที่ตำบลลวดเกต เพราะเป็นที่เนินมีทุ่งหญ้าอุดมสมบูรณ์เหมาะในการเกษตรกรรมอย่างยิ่ง (รูปที่ 5.5)

5.4.3 การวิเคราะห์การตั้งถิ่นฐาน พ.ศ.2450 - พ.ศ.2500 จากการศึกษาพบว่า ช่วงเวลา พ.ศ.2450 - พ.ศ.2500 ชาวจีนเชื้อสายฮั่น 3 กลุ่มได้เดินทางเข้ามาในเมืองเชียงใหม่ จำนวนเล็กน้อยเท่านั้นไม่มีการอพยพย้ายถิ่นและตั้งถิ่นฐานที่เด่นชัดนัก โดยชาวมุสลิมจะเข้าไปถิ่นฐานรวมกลุ่มกับผู้ที่อาศัยอยู่ก่อนแล้ว บริเวณโดยรอบมัสยิด ส่วนชาวจีนจะเลือกตั้งถิ่นฐาน

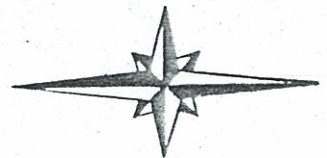

รูปที่ 5.4 การตั้งถิ่นฐานของชาวอินเดียน พ.ศ. 2300 - พ.ศ. 2400

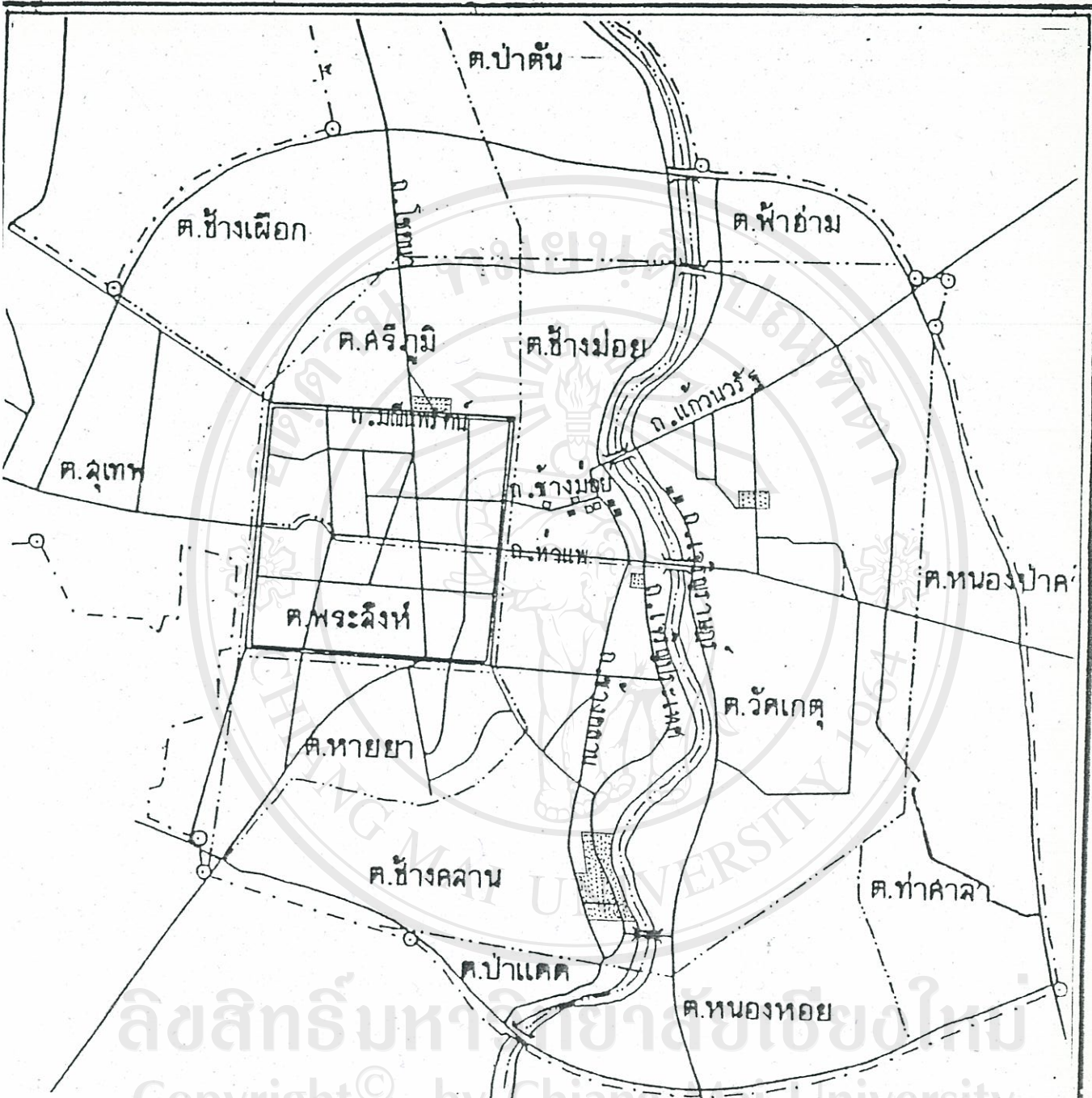
เครื่องหมาย

การตั้งถิ่นฐานของชาวมุสลิม

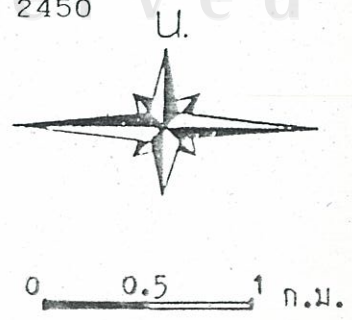
0 0.5 1 ก.ม.

รูปที่ 5.5 การตั้งถิ่นฐานของชาวอินเดีย พ.ศ. 2400 - พ.ศ. 2450

เครื่องหมาย

- มุสลิม
- ฮินดู
- ชิก

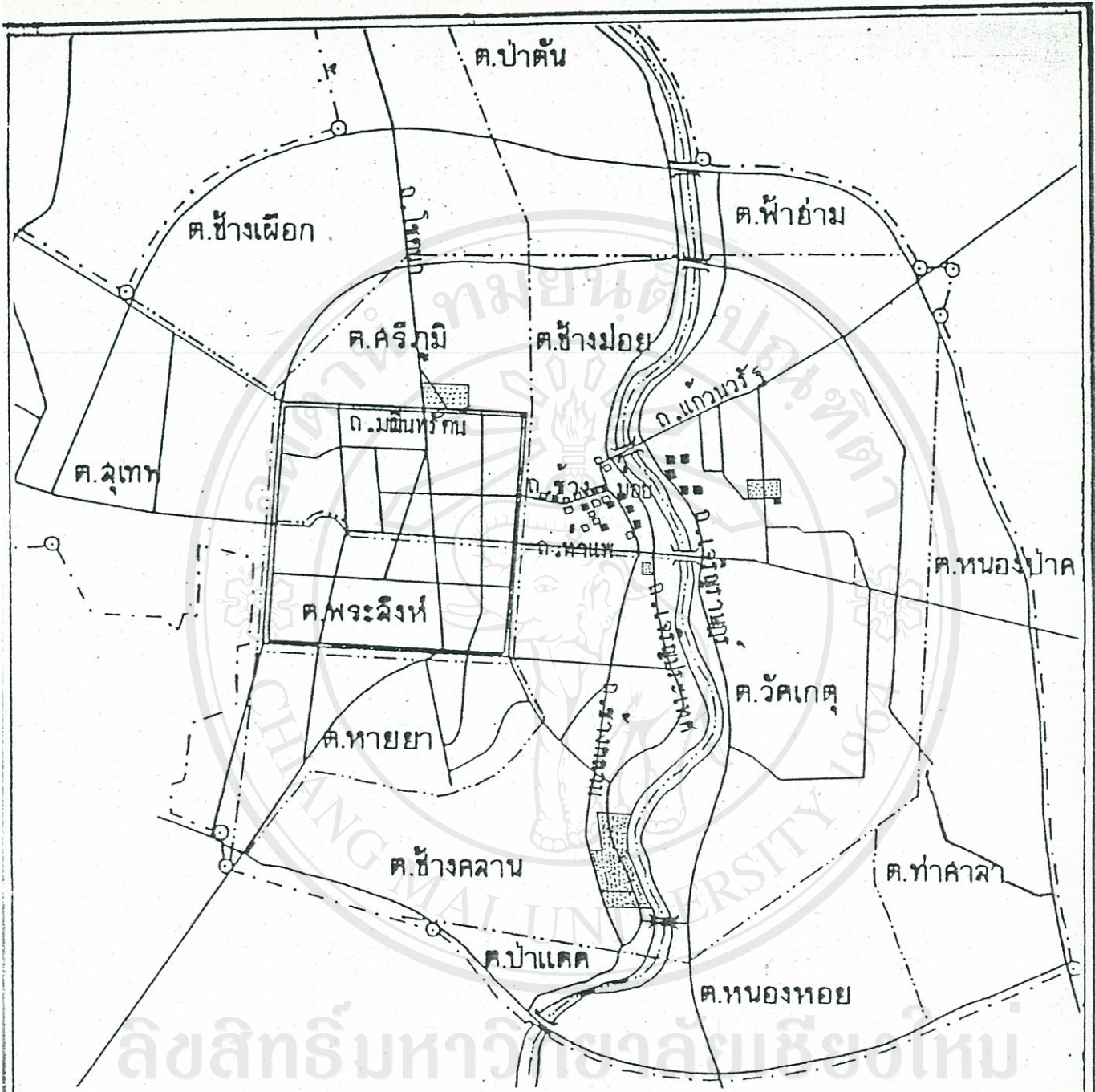

กระจายอยู่ในย่านธุรกิจการค้าที่บริเวณตลาดวโรรส ซึ่งเป็นบริเวณสถานที่ค้าขายที่มีมาแต่เดิมประกอบอาชีพค้าขายผ้า เพอร์นิเจอร์ บริเวณสองฟากถนนช้างม้อย ส่วนชาวฮินดูได้เดินทางเข้ามาตั้งถิ่นฐานร่วมกับผู้ที่เคยอาศัยอยู่ก่อนเป็นกลุ่มเล็ก ๆ กระจายปะปนกับชนกลุ่มอื่นโดยทั่วไปของเมืองตามสองฟากถนนสายสำคัญ เช่น ถนนโชตนา ถนนท่าแพ เป็นต้น การตั้งถิ่นฐานในช่วง พ.ศ. 2450 - พ.ศ. 2500 จึงมีการเปลี่ยนแปลงเพียงเล็กน้อยเท่านั้น (รูปที่ 5.6)

5.4.4 การวิเคราะห์การตั้งถิ่นฐาน พ.ศ. 2500 - ปัจจุบัน จากการศึกษาพบว่า ช่วงเวลาดังกล่าวตั้งแต่ พ.ศ. 2500 เป็นต้นมา ชาวมุสลิมจำนวนมากจากจังหวัดต่าง ๆ ภายในประเทศ เดินทางเข้ามาตั้งถิ่นฐานอยู่ที่ประตูช้างเผือก สุสานมุสลิม และชุมชนสันติธรรมเนื่องจากเป็นช่วงที่เมืองเชียงใหม่มีการพัฒนาอย่างมากจนเป็นเมืองศูนย์กลางทางภาคเหนือ จึงทำให้ชาวฮินดูเคยอพยพเข้ามาจำนวนมาก ส่วนชาวชีกและชาวฮินดูได้อพยพเข้ามาจำนวนมาก เนื่องมาจากการเกิดสงครามโลกครั้งที่ 2 และการแบ่งแยกประเทศปากีสถานออกจากประเทศอินเดียทำให้เกิดปัญหาทางการเมืองภายในประเทศ จึงอพยพเข้ามาตั้งถิ่นฐานในเมืองเชียงใหม่ เนื่องจากได้รับข่าวสารจากผู้อพยพมาก่อนแล้ว โดยมาตั้งถิ่นฐานบริเวณตลาดวโรรส และสองฟากถนนช้างม้อย ประกอบอาชีพค้าขาย ต่อมาเมื่อชาวชีกและชาวฮินดูมีฐานะทางเศรษฐกิจดีขึ้น ก็เริ่มขยายถิ่นฐานเพื่อการพักอาศัยเพียงอย่างเดียวออกสู่บริเวณชานเมืองตามหมู่บ้านจัดสรรต่าง ๆ เช่น ศรีธนาคอนโดมิเนียม หมู่บ้านอิมมูนุ ซอยเอเอ เป็นต้น (รูปที่ 5.7)

5.5 การวิเคราะห์การตั้งถิ่นฐานของชาวฮินดู เปรียบเทียบกับแนวความคิดเกี่ยวกับรูปแบบการตั้งถิ่นฐาน

การตั้งถิ่นฐานของชาวฮินดูในเมืองเชียงใหม่มีความคล้ายคลึงกับแนวความคิดเรื่องรูปแบบการตั้งถิ่นฐานในบางส่วน คือ การตั้งถิ่นฐานของชาวมุสลิมจะมีการตั้งถิ่นฐานแบบกระจุกตัว (Cluster Settlement) โดยชาวมุสลิมจะตั้งถิ่นฐานรวมตัวกันเป็นกลุ่ม หรือเป็นกระจุกอยู่รวมกับผู้ที่นับถือศาสนาอิสลาม และผู้ที่ย้ายถิ่นมาจากประเทศอินเดียจะยึดเอามัสยิดเป็นศูนย์กลางในการตั้งถิ่นฐานอย่างหนาแน่นโดยรอบอันได้แก่บริเวณมัสยิด ช้างคลาน ตาบลช้างคลาน และมัสยิดคุณนร ตำบลศรีภูมิ จะมีชาวมุสลิมที่อพยพมาจากประเทศอินเดียตั้งถิ่นฐานกันอย่างหนาแน่น เพื่อความสะดวกในการประกอบอาชีพ

รูปที่ 5.6 การตั้งถิ่นฐานของชาวอินเดีย พ.ศ. 2450 - พ.ศ. 2500

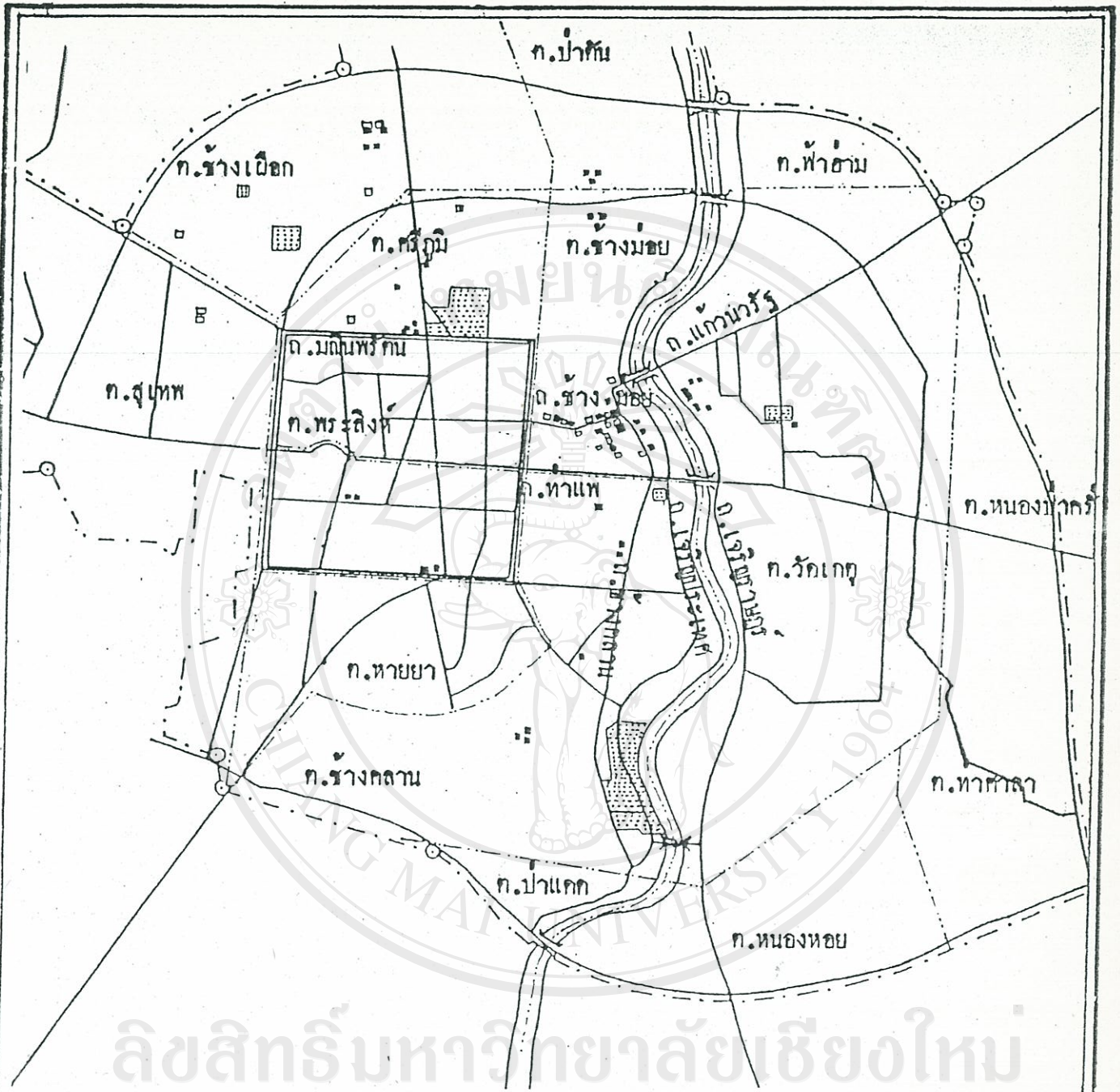
เครื่องหมาย

- มุสลิม
- จีน
- ซิก

0 0.5 1 ก.ม.

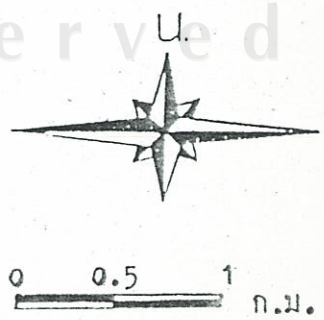
ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright © by Chiang Mai University
All rights reserved

รูปที่ 5.7 การตั้งถิ่นฐานของชาวอินเดียน พ.ศ. 2500 - ปัจจุบัน

เครื่องหมาย

- มุสลิม
- ยืนดู
- ชัก

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
 Copyright © by Chiang Mai University
 All rights reserved

และการประกอบพิธีทางศาสนา

การตั้งถิ่นฐานของชาวชิวกินในเมืองเชียงใหม่ พบว่ามีความคล้ายคลึงกับรูปแบบการตั้งถิ่นฐานของเมืองที่ไม่ใช่เมืองตะวันออกคือชาวชิวกจะตั้งถิ่นฐานเป็นกลุ่มตามแนวถนนข้างม่อย และตลาดวโรรส อยู่ปะปนกับชนกลุ่มอื่น ๆ เนื่องมาจากความสะดวกในการประกอบอาชีพ ซึ่งบริเวณถนนข้างม่อยและตลาดวโรรส นับว่าเป็นย่านการค้าที่สำคัญของเมืองเชียงใหม่จากการที่มีชาวชิวกมาตั้งถิ่นฐานบริเวณถนนข้างม่อย และตลาดวโรรส อยู่กันอย่างหนาแน่นเป็นจำนวนมาก ทำให้พื้นที่ส่วนนี้นับได้ว่าเป็นย่านการค้าของชาวอินเดียนในเมืองเชียงใหม่ และเมื่อชาวชิวกผู้ที่มีฐานะทางเศรษฐกิจดีขึ้นก็จะขยับขยายถิ่นฐานออกไปอยู่อาศัยในเขตที่อยู่ห่างไกลออกจากย่านศูนย์กลางการค้าของเมืองโดยการซื้อหมู่บ้านจัดสรรในเขตรอบนอกอยู่อาศัย เช่น บ้านจัดสรร (บ้านแถว) ในซอยเอเอ ตรงข้ามวิทยาลัยครูเชียงใหม่ และศรีธนาคอนโดมิเนียม ถนนห้วยแก้ว เป็นต้น

การตั้งถิ่นฐานของชาวฮินดูในเมืองเชียงใหม่ พบว่า มีความแตกต่างไปจากแนวความคิดเรื่องรูปแบบการตั้งถิ่นฐาน โดยชาวฮินดูในเมืองเชียงใหม่จะตั้งถิ่นฐานเป็นกลุ่มเล็ก ๆ กระจุกกระจายกันอยู่โดยทั่วไป ทั่วบริเวณของเมืองปะปนไปกับชนกลุ่มอื่น ไม่มีการรวมกลุ่มกระจุกตัวกันเช่นเดียวกับชาวมุสลิม ถึงแม้ว่าจะมีชาวฮินดูอาศัยอยู่จำนวนมาก ที่ตำบลช้างม่อย และตำบลวัดเกต แต่ก็อยู่กันอย่างกระจุกกระจายไปทั่วพื้นที่ไม่มีการรวมกลุ่มกันอย่างเด่นชัด

5.6 วิเคราะห์การตั้งถิ่นฐานของชาวอินเดียนเปรียบเทียบกับรูปแบบการตั้งถิ่นฐานและการขยายตัวของชนกลุ่มน้อยในเมือง

ความที่ได้กล่าวมาแล้วในข้อ 1.6.2 เกี่ยวกับทฤษฎีรูปแบบของการขยายตัวของชนกลุ่มน้อยในเมือง ได้อธิบายไว้ดังนี้

Herbert และ Thomas (1982) ได้อธิบายถึงชนิดของที่ตั้งและพื้นที่ในการตั้งถิ่นฐานของชนกลุ่มน้อยในเมือง โดยเริ่มแรกชนกลุ่มน้อยจะตั้งถิ่นฐานบริเวณย่านใจกลางเมืองใกล้กับเขตธุรกิจค้า หรือ C B D ซึ่งเป็นบริเวณที่มีแหล่งจ้างงานจำนวนมาก ต่อมาเมื่อประชากรเพิ่มมากขึ้นหรือเมืองขยายตัวเพิ่มขึ้นจึงต้องมีการขยับขยายถิ่นฐานที่อยู่อาศัยออกไป ซึ่งชนกลุ่มน้อยแต่ละกลุ่มจะมีรูปแบบการกระจายตัวที่ต่างกัน หรืออาจต่างกันในส่วนและเหมือนกันในบางส่วน เช่น

การตั้งถิ่นฐานแบบ Colony จะมีการตั้งถิ่นฐานไม่ถาวร ชอบที่จะอยู่ในสังคมใหม่ จึงมีการขยายถิ่นฐานไปยังดินแดนแห่งใหม่ ซึ่งมีความยากลำบากในการพัฒนาทั้งทางด้านพฤติกรรมและโครงสร้าง

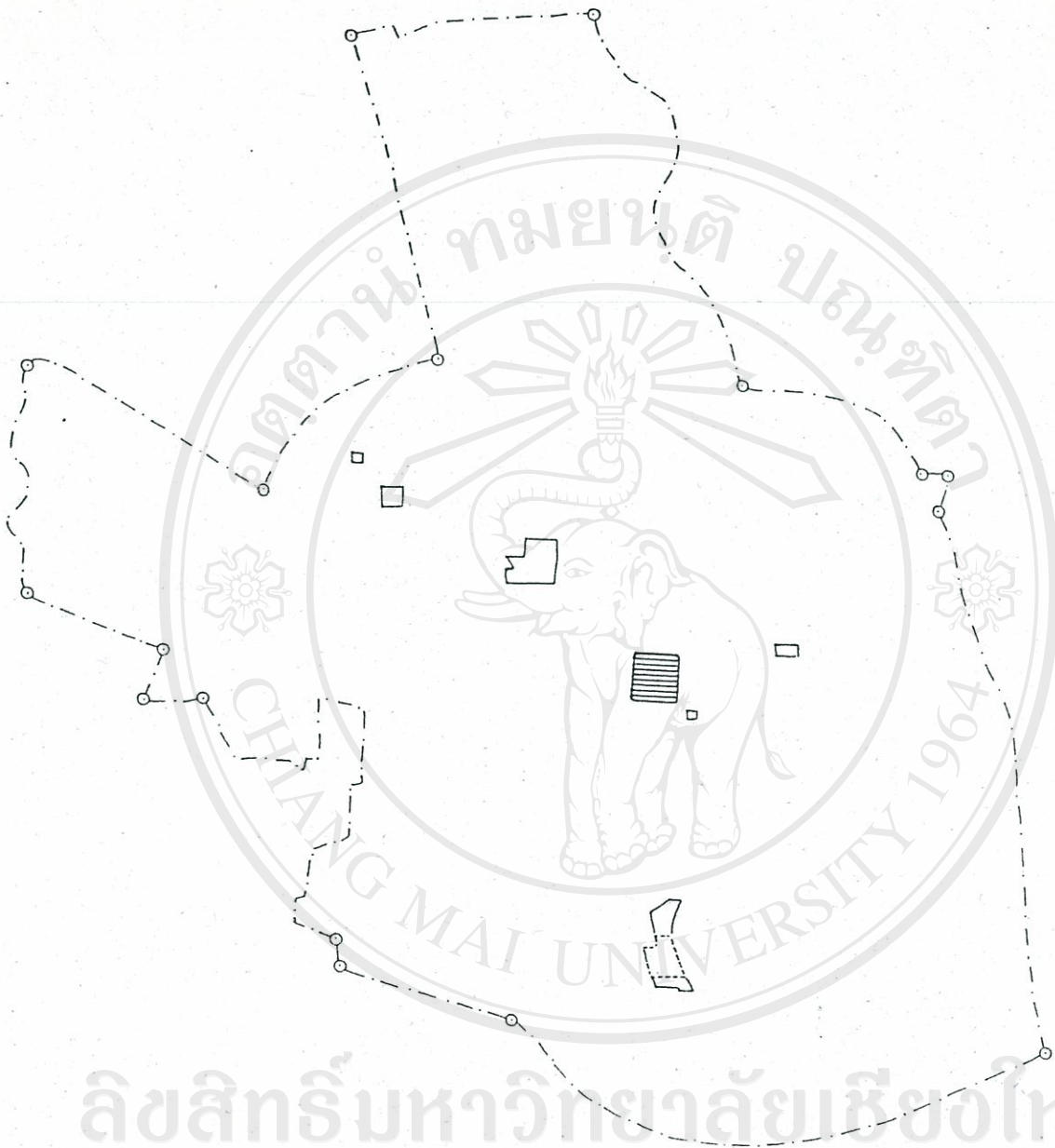
การตั้งถิ่นฐานแบบ Enclave เป็นพื้นที่ของชนกลุ่มน้อยที่ตั้งถิ่นฐานอยู่อย่างถาวร มีการขยายตัวไปยังพื้นที่ข้างเคียง แต่ก็ยังยึดเอาบริเวณย่านใจกลางเมืองเพื่อการตั้งถิ่นฐานเป็นสำคัญ เพราะสะดวกในการประกอบอาชีพและใกล้แหล่งจ้างงาน

การตั้งถิ่นฐานแบบ Ghetto เป็นพื้นที่ของชนกลุ่มน้อยที่ตั้งถิ่นฐานอยู่อย่างถาวร เช่นเดียวกับ Enclave แต่พื้นที่ของ Ghetto มักจะอยู่ในบริเวณที่ถูกควบคุมโดยรัฐบาล (David, I Herbert and Colin J. Thomas, 1982)

การขยายตัวของชาวมุสลิมในเมืองเชียงใหม่ พบว่ามีการตั้งถิ่นฐานและขยายตัวแบบ Enclave คือ ชาวมุสลิมจะตั้งถิ่นฐานอย่างถาวรที่บริเวณบ้านช้างคลาน มีการขยายตัวไปยังพื้นที่ข้างเคียงและพื้นที่อื่น ๆ ได้แก่ ประตู่ช้างเผือก แยกสันติธรรม ลานป่าข่อย และบ้านฮ่อ แต่ก็ยังยึดเอาพื้นที่เดิม (บ้านช้างคลาน) เป็นหลักในการตั้งถิ่นฐานอย่างถาวร เพราะสะดวกในการประกอบอาชีพและทำพิธีทางศาสนา (รูปที่ 5.8)

การขยายตัวของชาวฮินดูในเมืองเชียงใหม่ พบว่า มีการตั้งถิ่นฐานและขยายตัวแบบ Colony คือ ชาวฮินดูจะขยายถิ่นฐานไปยังที่อื่น ๆ กระจายไปทั่วบริเวณ โดยไม่ได้ยึดเอาพื้นที่เดิมหรือ CBD ของเมืองเป็นสำคัญ หรือกล่าวได้ว่าไม่มีความสัมพันธ์กับถิ่นฐานเดิมเลย (รูปที่ 5.9)

การขยายตัวของชาวชีกในเมืองเชียงใหม่ พบว่า มีการตั้งถิ่นฐานและขยายตัวแบบ Enclave คือ ชาวชีกจะตั้งถิ่นฐานอย่างถาวรที่บริเวณถนนช้างม้อยและตลาดวโรรส มีการขยายตัวไปยังพื้นที่ข้างเคียง ครอบคลุมบริเวณถนนช้างม้อย ถนนช่วงเมรุ ตลาดวโรรส และตลาดเทศบาลนคร เชียงใหม่ โดยยังครอบคลุมพื้นที่ที่เป็นถิ่นฐานเดิมอีกด้วย เพราะสะดวกในการประกอบอาชีพ (รูปที่ 5.10)

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

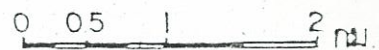
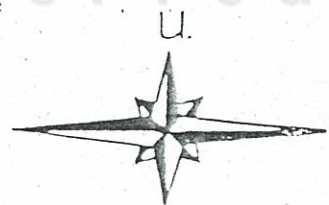
Copyright © by Chiang Mai University

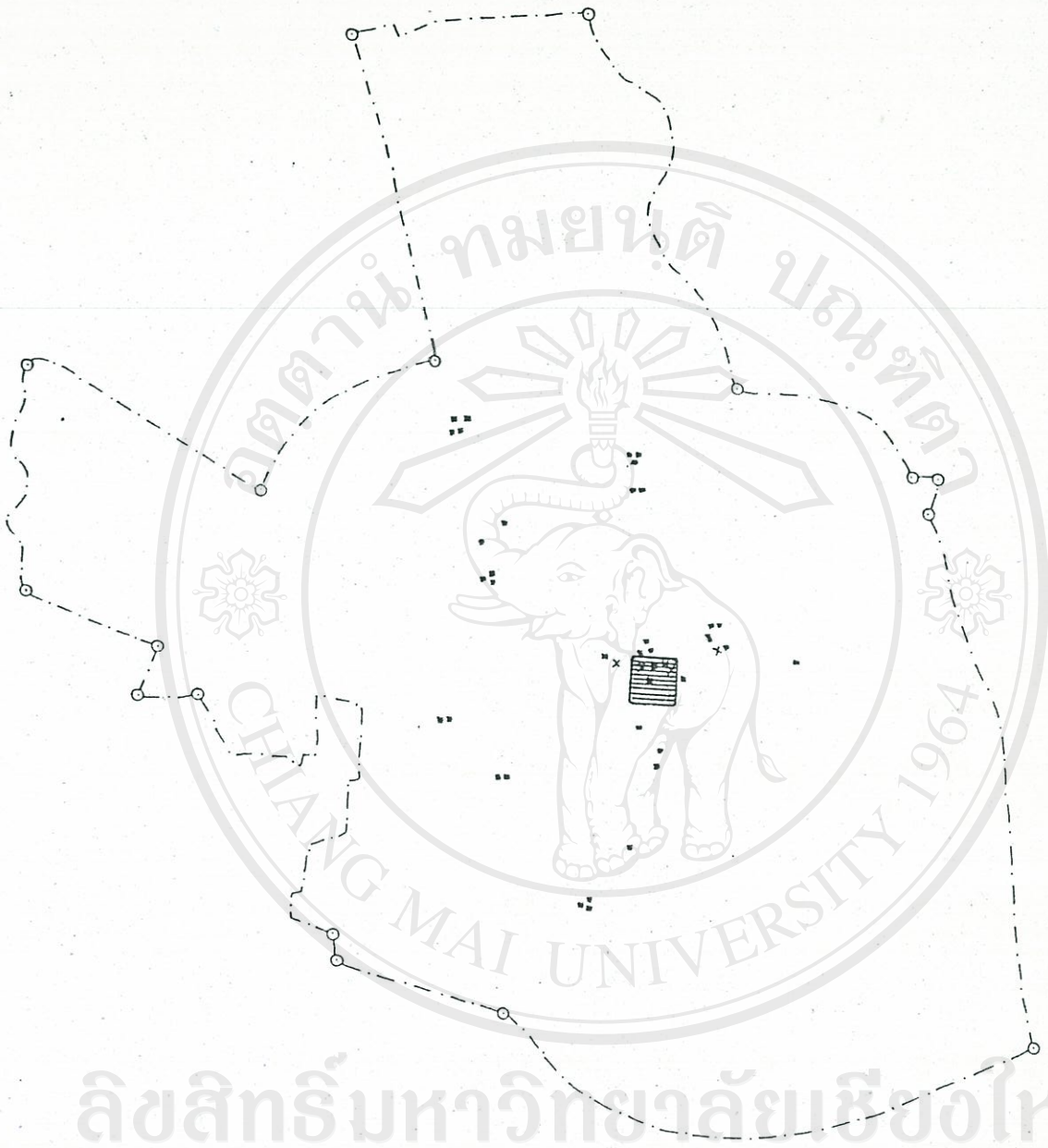
All rights reserved

รูปที่ 5.8 รูปแบบการขยายดินฐานของชาวมุสลิม แบบ Enclave

เครื่องหมาย

- CBD
- ดินฐานเดิม
- การขยายดินฐาน

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

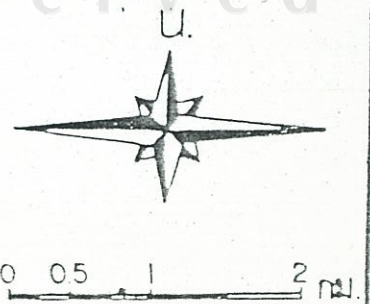
Copyright © by Chiang Mai University

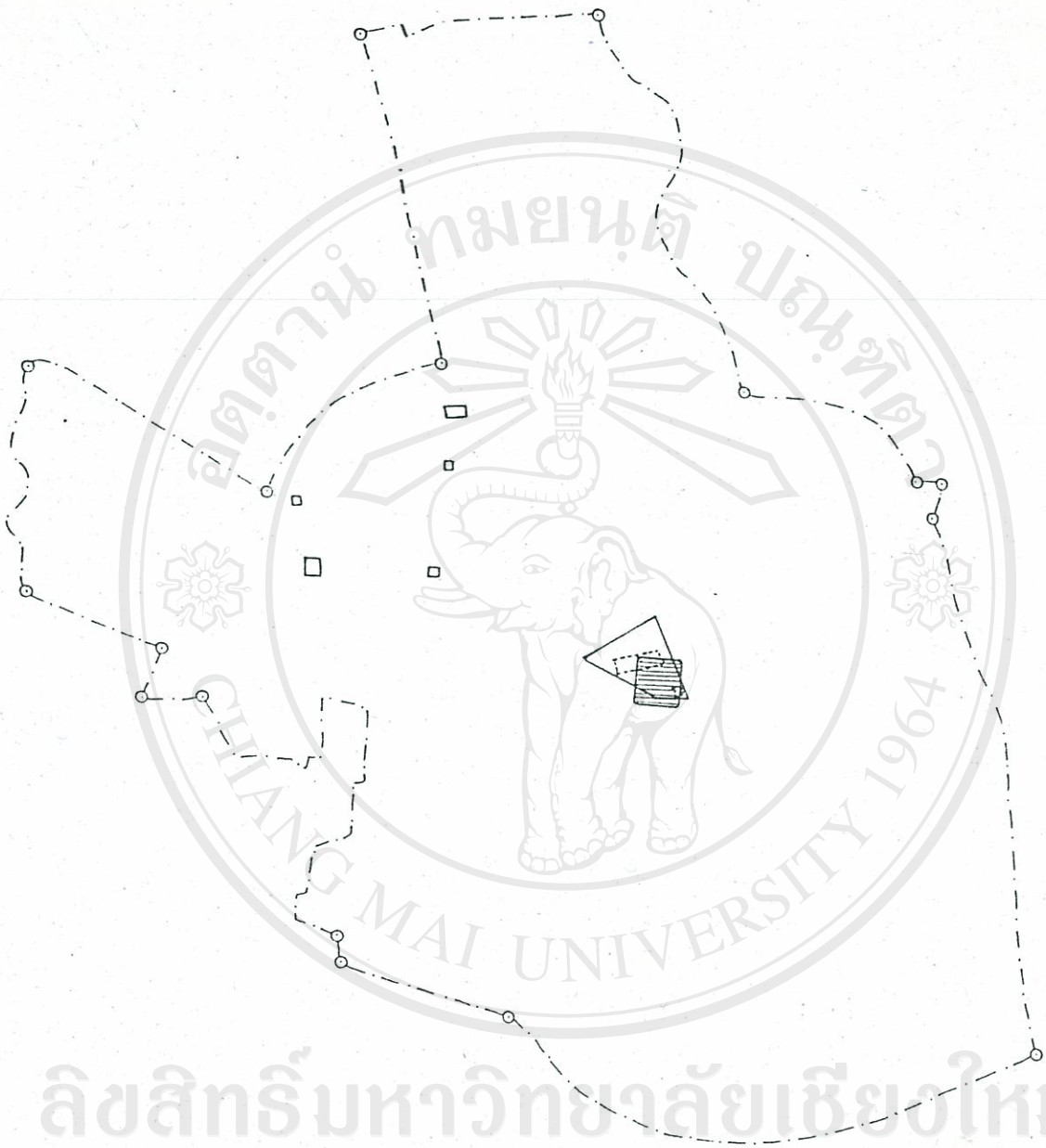
All rights reserved

รูปที่ 5.9 รูปแบบการขยายถิ่นฐานของชาวฮินดู แบบ Colony

เครื่องหมาย

- C B D
- ถิ่นฐานเดิม
- การขยายถิ่นฐาน

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

Copyright © by Chiang Mai University

All rights reserved

รูปที่ 5.10 รูปแบบการขยายถิ่นฐานของชาวซีก แบบ Enclave

เครื่องหมาย

- CBD
- ถิ่นฐานเดิม
- การขยายถิ่นฐาน

5.7 วิเคราะห์เปรียบเทียบการตั้งถิ่นฐานของชาวอินเดียในเมืองเชียงใหม่กับเมืองอื่น ๆ

การวิเคราะห์เปรียบเทียบการตั้งถิ่นฐานของชาวอินเดีย ในเมืองเชียงใหม่กับชาวอินเดียในเมืองอื่น ๆ หรือกับผู้ที่นับถือศาสนาอิสลาม ฮินดู และลิกซ์ ในเมืองอื่น ๆ ได้ดำเนินการโดยใช้ข้อมูลจากเอกสารงานวิจัย ที่ได้มีผู้ศึกษาในพื้นที่อื่น ๆ นำมาศึกษาเปรียบเทียบกับที่ตั้งถิ่นฐานในเมืองเชียงใหม่ว่ามีความเป็นไปได้ในแนวทางเดียวกัน หรือมีความแตกต่างกันอย่างไร โดยได้รวบรวมงานวิจัยที่เกี่ยวกับการตั้งถิ่นฐานของชาวมุสลิม ฮินดู และลิกซ์ในพื้นที่อื่น ๆ ดังนี้

5.7.1 วิเคราะห์เปรียบเทียบการตั้งถิ่นฐานของชาวมุสลิมในเมืองเชียงใหม่กับเมืองอื่น ๆ จากการศึกษาการตั้งถิ่นฐานของชาวมุสลิมที่กล่าวมาแล้วในข้อ 4.2.1 พบว่า ชาวมุสลิมอินเดียในเมืองเชียงใหม่จะตั้งถิ่นฐานรวมกลุ่มกันอย่างหนาแน่น กระจุกตัวอยู่โดยรอบหรือบริเวณใกล้เคียงกับมัสยิด ไม่ปะปนกับผู้ที่นับถือศาสนาอื่น ซึ่งมีความสอดคล้องกับเอกสารสอนของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช (2532) ที่ว่าชาวมุสลิม จะตั้งถิ่นฐานกันอย่างหนาแน่น มีมัสยิดประจำแต่ละชุมชน โดยจะแยกตัวกันอย่างเด่นชัดระหว่างชาวมุสลิมชาวไทยและชาวจีน

นอกจากนี้แล้วการตั้งถิ่นฐานของชาวมุสลิมในเมืองเชียงใหม่ ยังคล้ายกับการตั้งถิ่นฐานของชาวมุสลิมในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ตามที่วิชาญ ชูช่วย (2533) ศึกษา คือชาวมุสลิมในภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีการตั้งถิ่นฐานอยู่รวมกลุ่มกันกับผู้ที่นับถือศาสนาเดียวกัน แต่จะแตกต่างกันกับการตั้งถิ่นฐานในเมืองเชียงใหม่ ในเรื่องเชื้อชาติที่ชาวมุสลิมจะตั้งถิ่นฐานรวมกลุ่มกันตามเชื้อชาติได้แก่ บริเวณมัสยิดข้างคลาน และมัสยิดคูนบูร เป็นที่ตั้งถิ่นฐานของชาวมุสลิมเชื้อสายอินเดีย ปากีสถาน และบังคลาเทศ แต่ชาวมุสลิมในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตั้งถิ่นฐานอยู่รวมกันโดยไม่คำนึงถึงเรื่องเชื้อชาติ

5.7.2 วิเคราะห์เปรียบเทียบการตั้งถิ่นฐานของชาวฮินดูในเมืองเชียงใหม่กับเมืองอื่น ๆ จากการศึกษาการตั้งถิ่นฐานของชาวฮินดูในปัจจุบันที่กล่าวมาแล้วในข้อ 4.2.2 พบว่า ชาวฮินดูในเมืองเชียงใหม่จะตั้งถิ่นฐานกระจัดกระจายอยู่ปะปนกับชนกลุ่มอื่นโดยทั่วไป ไม่มีการรวมกลุ่มกันอย่างหนาแน่น เช่นเดียวกับที่ตั้งถิ่นฐานของชาวมุสลิม ถึงแม้ในเขตตำบลข้างม่อบและตำบลวัดเกตุที่มีชาวฮินดูอาศัยอยู่จำนวนมากก็ยังคงตั้งถิ่นฐานกระจายไปทั่วพื้นที่ ซึ่งมีความแตกต่างกับการศึกษาของ Netnapis Nakavachara

(1984) ที่พบว่า ชาวอินดูในเขตบางรัก กรุงเทพฯ ตั้งถิ่นฐานรวมกลุ่มกันในลักษณะเป็นชุมชนชาวอินดู อยู่ร่วมกันในกลุ่มชนเชื้อชาติเดียวกัน โดยมีศูนย์กลางของชุมชนอยู่บริเวณวัดพระศรีอุมาเทวี ซึ่งผู้ที่อาศัยอยู่ในชุมชนนี้ส่วนใหญ่จะเป็นญาติพี่น้อง หรือมิตรสหายที่อพยพติดตามกันมาจากประเทศอินเดีย ทำให้มีการรวมกลุ่มกันเป็นกระจุกตัว แยกขอบเขตระหว่างชาวอินเดียนกลุ่มต่าง ๆ และชนชาติอื่นอย่างชัดเจน

5.7.3 วิเคราะห์เปรียบเทียบการตั้งถิ่นฐานของชาวชีกในเมืองเชียงใหม่กับเมืองอื่น ๆ จากการศึกษาการตั้งถิ่นฐานของชาวชีกในปัจจุบันที่กล่าวมาแล้วในข้อ 4.2.3 พบว่าชาวชีกในเมืองเชียงใหม่ จะตั้งถิ่นฐานรวมกลุ่มกันกระจายกันไป สลับกับชนกลุ่มอื่น ตามแนวถนนข้างมอญ และตลาดวโรรส โดยการซื้อหรือเช่าห้องแถวเพื่อใช้เป็นที่ประกอบธุรกิจการค้าและใช้เป็นที่พักอาศัย มีความสอดคล้องเช่นเดียวกันกับการศึกษาของ Netnapis Nakavachara (1984) ที่ว่าการตั้งถิ่นฐานของชาวชีกในพายุร์ดี บริเวณสี่แยกบ้านแขก และในเขตพระโขนงจะอาศัยอยู่รวมกันอย่างหนาแน่นท่ามกลางชาวจีนและชาวไทยโดยชาวชีกจะอาศัยติดแถวสองฝั่งถนนประกอบธุรกิจการค้าโดยมีร้านค้าของชาวจีนและชาวไทยกระจายปะปนกันกับร้านค้าของชาวชีก

นอกจากนี้แล้วชาวชีกที่มีฐานะทางเศรษฐกิจดีในเขตพระโขนงยังได้ขยายถิ่นฐาน ด้วยการแยกที่อยู่อาศัยออกต่างห่างจากร้านค้า เช่นเดียวกับชาวชีกที่มีฐานะทางเศรษฐกิจดีในเมืองเชียงใหม่ จะขยายถิ่นฐานที่มีอยู่อาศัยออกมาทางเขตชานเมืองหรือตามหมู่บ้านจัดสรรต่าง ๆ

5.8 วิเคราะห์รูปแบบการตั้งถิ่นฐานและการกระจายตัวของชาวอินเดียในเมืองเชียงใหม่

การศึกษารูปแบบการตั้งถิ่นฐาน และการกระจายตัวของชาวอินเดียในเมืองเชียงใหม่ ครั้งนี้ผู้ศึกษาได้วิเคราะห์รูปแบบการกระจายตัว ด้วยวิธีวิเคราะห์ความใกล้เคียง (Nearest Neighbour) โดยใช้การวัดระยะทางระหว่างจุดทุกกับจุดที่อยู่ใกล้เคียง นำมาหาระยะทางเฉลี่ย เพื่อนำมาเปรียบเทียบกับระยะทางที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในกรณีจุดต่าง ๆ เหล่านี้มีการกระจายในลักษณะทั่วไป ซึ่งได้อธิบายวิธีการวิเคราะห์ไว้แล้วใน บทที่ 1 ข้อ 1.13.2

จากการวิเคราะห์รูปแบบการตั้งถิ่นฐานและการกระจายตัวของชาวอินเดีย ในเมืองเชียงใหม่ พบว่า ชาวมุสลิม มีการตั้งถิ่นฐานอยู่อย่างหนาแน่น

2 บริเวณ คือ บริเวณตำบลช้างคลาน และตำบลศรีภูมิ เมื่อพิจารณารูปแบบการตั้งถิ่นฐานและการกระจายตัวของชาวมุสลิมแต่ละบริเวณ พบว่า ชาวมุสลิมทั้งบริเวณตำบลช้างคลาน และตำบลศรีภูมิ มีรูปแบบการกระจายตัวแบบเกาะกลุ่ม คือมีระยะห่างที่พิกออาศัยใกล้เคียงกันมาก กล่าวคือระยะทางจากแต่ละจุดถึงจุดที่อยู่ใกล้ตัวที่สุดมีค่าใกล้ 0 โดยชาวมุสลิมบริเวณตำบลช้างคลาน มีค่าดัชนีความใกล้เคียง (R) ที่ได้จากการคำนวณเท่ากับ 0.4418 และชาวมุสลิมบริเวณตำบลศรีภูมิ มีค่าดัชนีความใกล้เคียง (R) ที่ได้จากการคำนวณเท่ากับ 0.3999

สำหรับรูปแบบการตั้งถิ่นฐานและการกระจายตัวของชาวจีน ในเมืองเชียงใหม่พบว่า ชาวจีนมีรูปแบบการตั้งถิ่นฐานและการกระจายตัวแบบเกาะกลุ่ม (เป็นกลุ่มเล็ก ๆ กระจายปะปนกับชนกลุ่มอื่น) โดยมีค่าดัชนีความใกล้เคียง (R) ที่ได้จากการคำนวณเท่ากับ 0.2594 ซึ่งแสดงให้เห็นว่าชาวจีนตั้งบ้านเรือนที่อยู่อาศัยอยู่ใกล้ชิดกันมากกว่าชาวมุสลิม โดยจะดูได้จากค่าดัชนีความใกล้เคียง (R) ที่คำนวณได้ของชาวจีนมีค่าใกล้ 0 มากกว่าของชาวมุสลิม

รูปแบบการตั้งถิ่นฐานและการกระจายตัวของชาวชีกในเมืองเชียงใหม่ จากการวิเคราะห์ พบว่า ชาวชีกมีรูปแบบการตั้งถิ่นฐานและการกระจายตัวแบบเกาะกลุ่ม เช่นเดียวกับชาวมุสลิมและชาวจีน โดยมีค่าดัชนีความใกล้เคียง (R) ที่คำนวณได้เท่ากับ 0.4418

จากผลการวิเคราะห์ความใกล้เคียงข้างต้น สรุปได้ว่าชาวจีนและชาวมุสลิมทั้งผู้ที่นับถือศาสนาอิสลาม ฮินดู และลิกซ์ ตั้งถิ่นฐานบ้านเรือนอยู่ใกล้กันมาก มีรูปแบบการกระจายตัวแบบเกาะกลุ่ม ทั้งนี้ เนื่องจากชาวมุสลิมจะตั้งถิ่นฐาน โดยยึดมัสยิดเป็นศูนย์กลาง ส่วนชาวจีนและชาวชีกจะตั้งถิ่นฐานโดยยึดตลาด หรือศูนย์การค้าเป็นศูนย์กลาง

5.9 วิเคราะห์การตั้งถิ่นฐานของชาวจีน เปรียบเทียบกับการใช้ที่ดินของเมืองเชียงใหม่

การวิเคราะห์จะมีการกล่าวถึง ขอบเขตย่านการค้าใจกลางเมืองเชียงใหม่ หรือ C B D เพื่ออธิบายรูปแบบและการขยายตัวของ การตั้งถิ่นฐาน ซึ่งจากการศึกษาของ อำไพวรรณ สิหนาทกตกุล (2530) พบว่า ขอบเขตย่านการค้าใจกลางเมืองเชียงใหม่ ถูกแบ่งแยกออกเป็น 2 พื้นที่ เนื่องจากการมีวัดคั่นอยู่ แต่กิจกรรมทางธุรกิจยังคงมีความหนาแน่นเสมอกันอยู่ ซึ่งพื้นที่

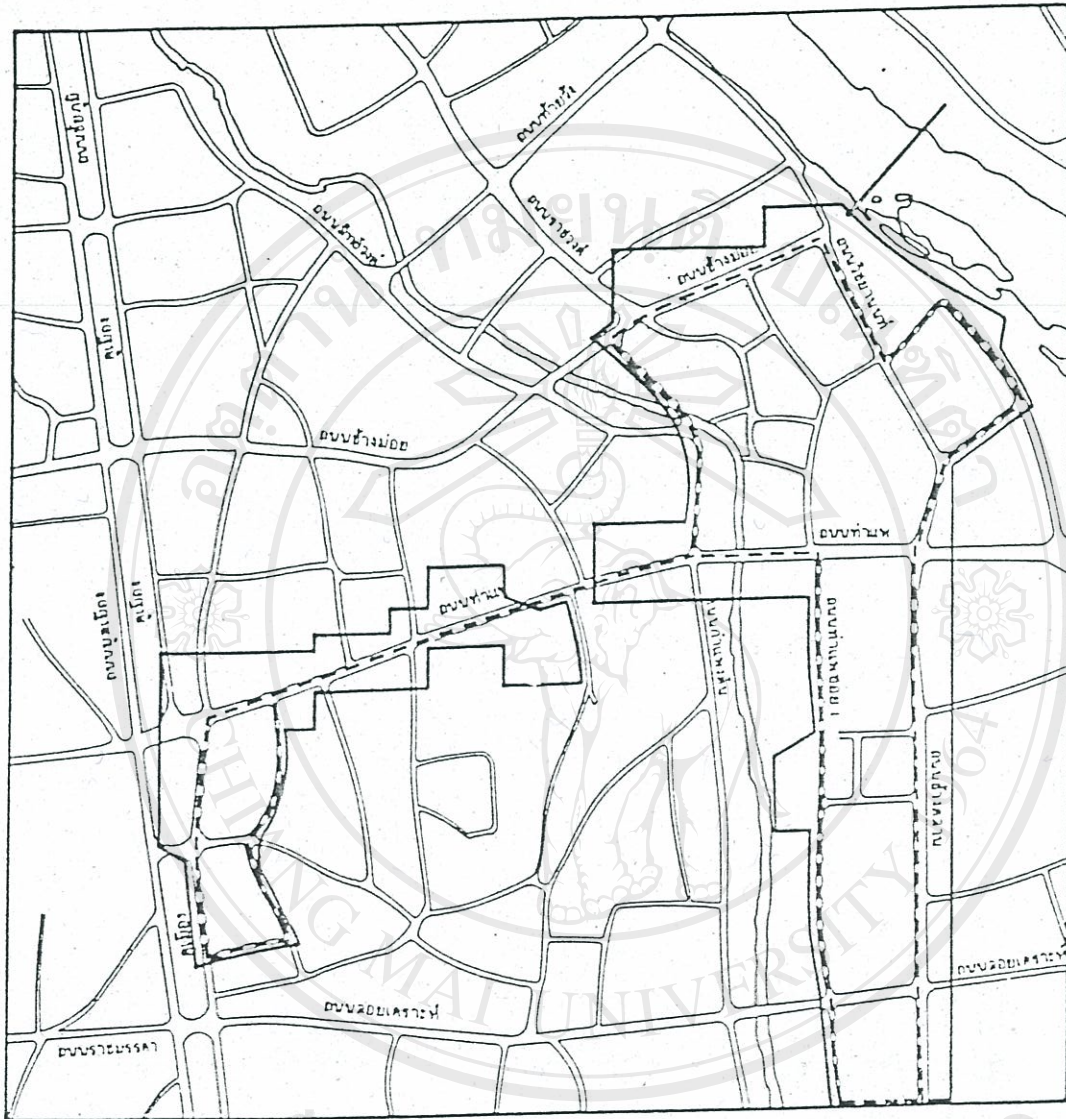
ย่านการค้าใจกลางเมืองเชียงใหม่ จะถูกล้อมรอบไปด้วยถนนข้างม่อยในทางทิศเหนือ ถนนวิชยานนท์ในทางทิศตะวันออก ถนนท่าแพในทางทิศตะวันตก ถนนท่าแพทั้งสายเริ่มจากเชิงสะพานนวรัฐไปตลอดจนถึงประตูท่าแพ และถนนข้างคลานในทางทิศใต้ (รูปที่ 5.11)

จากการศึกษา พบว่า (รูปที่ 5.12) การตั้งถิ่นฐานของชาวอินเดียในเมืองเชียงใหม่ ปัจจุบันจะอยู่ในพื้นที่การใช้ที่ดินบริเวณที่พักอาศัย บริเวณพาณิชยกรรม บริเวณศาสนสถาน บริเวณที่ว่างในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ โดยแบ่งตามกลุ่มผู้นับถือศาสนาต่าง ๆ ดังนี้

ชาวมุสลิมจะตั้งถิ่นฐานในพื้นที่การใช้ที่ดินบริเวณที่พักอาศัย บริเวณศาสนสถาน บริเวณพาณิชยกรรม และพื้นที่ว่างในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ โดยชาวมุสลิมบริเวณบ้านข้างคลานจะตั้งถิ่นฐานบริเวณพื้นที่ที่เป็นที่พักอาศัยและที่ว่าง ซึ่งเดิมเป็นพื้นที่ป่าและที่รกร้างว่างเปล่า เนื่องจากต้องการขยายถิ่นฐานออกไปยังพื้นที่ที่ห่างไกลจากชนพื้นเมือง เพราะเกิดการขัดแย้งและถูกกีดกันทางด้านศาสนา แต่เมื่อเมืองมีการขยายตัวและมีประชากรเพิ่มมากขึ้น บริเวณบ้านข้างคลานจึงมีการใช้ที่ดินพื้นที่พักอาศัย และบางส่วนยังเป็นพื้นที่ว่างอยู่สำหรับชาวมุสลิมบริเวณบ้านข้างเผือก จะตั้งถิ่นฐานบริเวณพื้นที่ที่เป็นเขตพาณิชยกรรม ทั้งนี้เพราะบริเวณริมสองฟากถนนโชตนา และริมถนนมณีนพรัตน์ได้มีการก่อสร้างอาคารพาณิชย์ตลอดเส้นทาง จนถือว่าการใช้ที่ดินบริเวณนี้เป็นเขตพาณิชยกรรม ส่วนชาวมุสลิมบริเวณสุสานมุสลิม และบริเวณมัสยิดชัตตักวา จะตั้งถิ่นฐานบริเวณพื้นที่ว่างเปล่า เพราะเป็นการตั้งถิ่นฐานบริเวณส่วนหนึ่งของสุสานหรือป่าช้า ซึ่งไม่มีคนกลุ่มอื่นอาศัยอยู่ และเป็นการตั้งถิ่นฐานรวมกลุ่มกันเฉพาะชาวมุสลิมบริเวณมัสยิดชัตตักวา โดยไม่มีชนกลุ่มอื่นอยู่ด้วย จึงเป็นพื้นที่ที่อยู่ในเขตบริเวณที่ว่างเปล่า และชาวมุสลิมบริเวณสุเหร่าอิสลามเชียงใหม่ (บ้านฮ่อ) จะตั้งถิ่นฐานบริเวณพื้นที่ที่เป็นบริเวณศาสนสถาน เพราะมีพื้นที่ครอบคลุมศาสนสถานบริเวณถนนท่าแพ ถนนเจริญประเทศ และถนนข้างคลาน ได้แก่ พุทธสถานเชียงใหม่ วัดอุปกุด และสุเหร่าอิสลามเชียงใหม่

ชาวฮินดูจะตั้งถิ่นฐานในพื้นที่การใช้ที่ดินบริเวณพาณิชยกรรม และบริเวณที่พักอาศัย โดยชาวฮินดูผู้ที่ประกอบอาชีพค้าขาย จะตั้งถิ่นฐานบริเวณสองฟากถนนข้างม่อย ตลาดวโรรส ซึ่งเป็นพื้นที่ย่านการค้าใจกลางเมืองเชียงใหม่ และจัดให้เป็นพื้นที่บริเวณพาณิชยกรรม เพราะมีร้านค้าหนาแน่นกว่าบริเวณอื่น ส่วนชาวฮินดูที่ตั้งถิ่นฐานบริเวณสมาคมศรีสุริยสิงห์สภา ตำบลวัดเกตุจะเป็นพื้นที่พักอาศัย เพราะมีกลุ่มชนปลูกบ้านเรือนอยู่ปะปนกันทั่วไปไม่มีการจัด

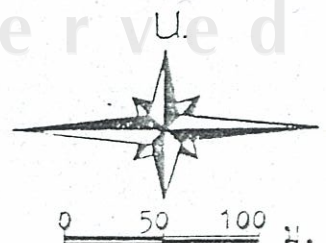

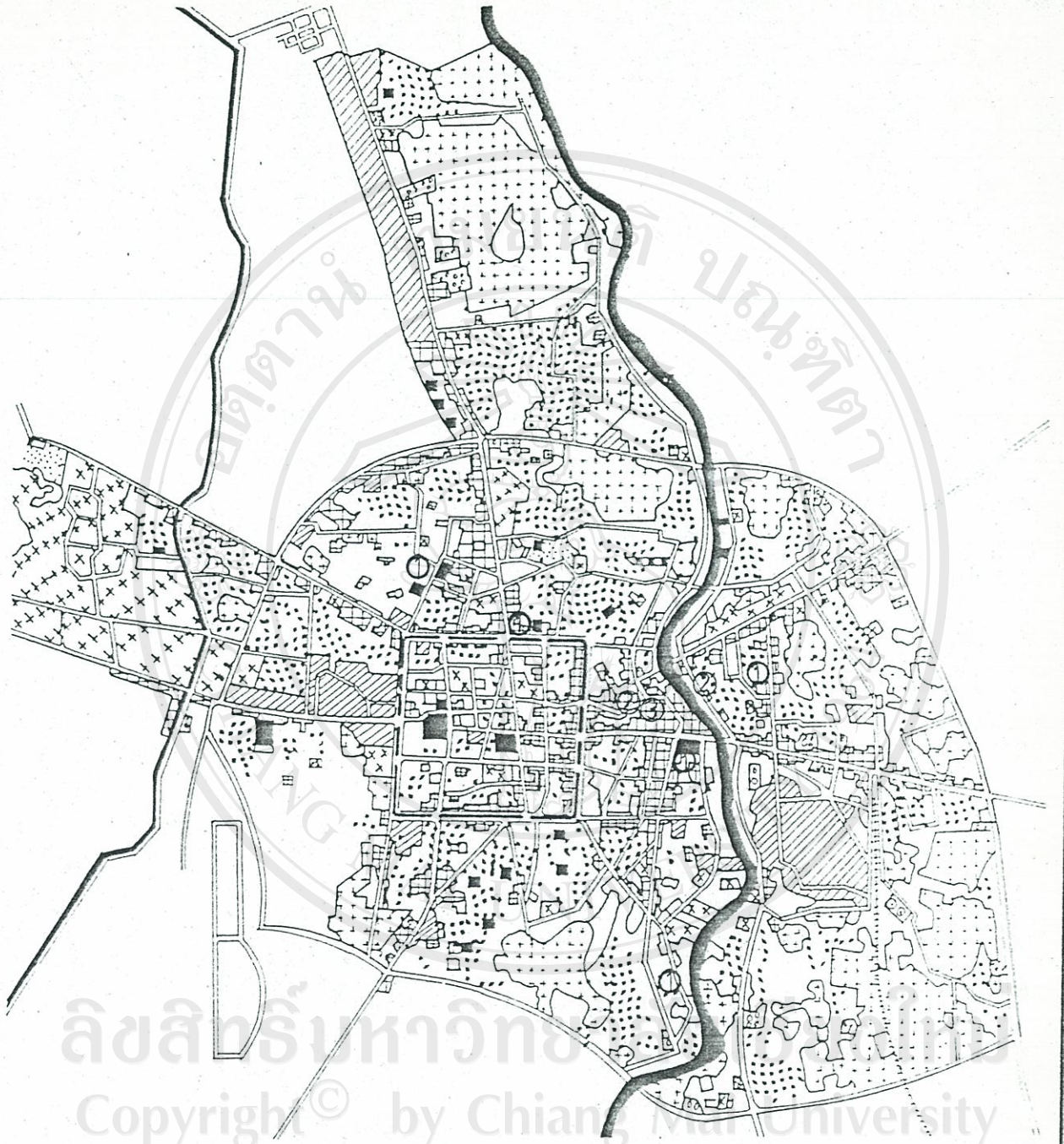
รูปที่ 5.11 ขอบเขตของ CBD ของเมืองเชียงใหม่

เครื่องหมาย

- แนวถนนที่ครอบคลุมพื้นที่ส่วนใหญ่ของ CBD
- เส้นแสดงขอบเขตของ CBD

ที่มา. อาไพพรรณ สิทธินาทกาดูด. " การกำหนดขอบเขตย่านธุรกิจจากกลางใจเมืองของเมืองเชียงใหม่
 วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2530. หน้า 95.

รูปที่ 5.12 การใช้ที่ดินในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ พ.ศ. 2536

- ① มุสลิม
- ② ยืนดู
- ③ ชัก

- บริเวณที่พักอาศัย
- บริเวณพาณิชย์กรรม
- บริเวณอุตสาหกรรมเฉพาะกิจ
- บริเวณขนส่งและเกษตรกรรม
- บริเวณที่ว่าง

- บริเวณสถาบันการศึกษา
- บริเวณศาลากลาง
- บริเวณสวนสาธารณะ
- บริเวณคลังสินค้า
- บริเวณสถานบริการสาธารณะ

กิโลเมตร

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright © by Chiang Mai University
All rights reserved

กิจกรรมอื่นอย่างเด่นชัด นอกจากนี้ยังมีชาวฮินดูตั้งถิ่นฐานเป็นกลุ่มเล็ก ๆ ปะปนกับชนกลุ่มอื่น และพื้นที่อื่น ๆ อีกทั่วไป

ชาวชีกจะตั้งถิ่นฐานในพื้นที่การใช้ที่ดินบริเวณพาณิชยกรรม โดยส่วนมากชาวชีกจะประกอบอาชีพค้าขาย จึงตั้งถิ่นฐานบริเวณสองฟากถนนข้างม่อยตลาดวโรรส ซึ่งเป็นย่านการค้าใจกลางเมืองเชียงใหม่มาแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน และจัดเป็นพื้นที่บริเวณพาณิชยกรรม เพราะมีร้านค้าหนาแน่นกว่าบริเวณอื่น แต่ปัจจุบันได้มีชาวชีกผู้มีฐานะทางเศรษฐกิจดี ได้ขยับขยายถิ่นฐานออกไปอยู่ตามเขตชานเมืองรอบนอกหรือบ้านจัดสรรต่าง ๆ ซึ่งเป็นเขตพื้นที่พักอาศัย

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

Copyright© by Chiang Mai University

All rights reserved